

XCP
1202

თველოთა იმზინაგობის გამოცემა № 35.

იბაპ-არაპნი

გადმოკეთებული

თ'დ რაფიელ ურისთავის-მეიან

ტფილისი

საქართველოს იმპერატორის ბრძანებით გამოცემულია. I. - მ. მ. კ. 1896

1896

1202

ქართველთა ამხანაგობის გამოცემა № 35.

XIII, 2
2322

Васили

перев. Р. Ахундов.

იბრაჰიმ-არაპნი

24494
4647
1720

გადმოკეთებული

თ-დ წაფიელ ერისთავის-მეორ

ტფილისი

საქართველოს ენციკლოპედია

1896

დავით აღმაშენებლის ხეობის მუზეუმი

Дозволено цензурою. Тифлис, 30 апрѣля 1896 г.

იბრაჰიმ-ხანის

1878

821. 353. 1 - 191

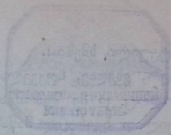
საქართველოს
ისტორიის
ინსტიტუტი

0878-747880

1878

F124.597
3

გ ლ ე ს ი - კ ა ც ი დ ა მ ე ლ ა

ღეზი-კაცი მიდიოდა, შემოეყარა მელასა,
თავი დაუკრა, დაუწყო მუსაიფი კულ-გრძელასა:
„ნათლის-დედა აღღეგრძელოს!

ღმერთმა ჭკვაზედ დააყენოს!...

სად ყოფილხარ, რას დადიხარ, რას სუნსულებ, შე
გულმკედარო?

ქურდობისთვის სული მიგდის, აგრე უნდა სულ იპა-
რო?...

მებრალეები, მეწყალეები, სწორედ მე და ჩემმა სულმა!...
მართალს გეტყვი მე პირშია, თუნდ გამლანძლო
გულმოსულმა;

შენს ხელობას სირცხვილი სდევს, საფრთხეა და არ
აქვს ხევი,

მასთან ცოდო დიდი აძევს, ყველასაგან საკიცხავი,
მუდამ ფრთხილობ არ დასტოვო, საქათმოში, მრე-
ში ტყავი,

უშიშრადაც სადილ-ვახშამს ხომ ვერა სჭამ, შენ,
ბეჩავი!...

ამ ტანჯვათ კი ღირს ყველა ქათმები!“...

— „რა ექნა, ნათლიავე,—მიუგო მელამ—

გაგიგონია ტყუილი ხმები...

ყბად ამომიღო, ეხედავ, სუყველამ...

მგლები ცოდოც კი მე შემომწამეს,

ტყუილის ცილით ბევრჯელ მაწამეს!...

ჩემი სიმართლე შენ რომ იცოდე,

ჩემის ცოდვისგან უნდა იწოდე!...

ობლების ყოლა და გაჭირვება, ღმერთს გეფიცები,
ძლიერ ძნელია!..

რა ექნა, მე ეხედავ, რომ ქურდობაზედ უნდა ავიღო
ეხლა ხელია...

თულა ვიქურდო, ჩემო ნათლიავ, მაშინ მოგიკედეს
შენი მელია!...“

„თუ საქმეს იქერ შენ მადლიანსა,

— მიუგო გლეხმა წმინდის გულითა —

მე პურს გიშოვნი სამართლიანსა,—

არც გაყიდვინებ ამას ფულითა....

მოდო ჩემთანა,—

უცხო ხარ განა?...

შენ ჩაგაბარებ მე საქათმოსა,

თაგვებს ბევრს გაქმევ, მაწონ და ღოსა—

და იგორავე, ჩემო მელიავ,

როგორც ერბოში კარგი ყველია!...“

შეკრეს პირობა,

რომ გულ-ძვირობა

არ შემოსელოდათ ნათლიეებსა,

არ გაეკიცხათ მეჭორეებსა,

უჯამავიროდ დაღვა მელია....

(ან ჯამაგირი რა სათქმელია?...)
 მელამ დაიწყო ყარაულობა,
 გასუქდა მელა,
 (ჰკვირვობს სუყველა...)
 მაგრამ სიმართლე ვერ მოიხელა!...
 დაადგა გულზედ მას ლუკმა წმინდა,—
 მოუპარავი ლუკმა მოსწყინდა!—
 და გაათავა მით სამსახური,
 რომ ერთს ბნელს ღამეს ჩვენი მსახური,
 ადგა, მოიხმო ტყიდგან მელეები
 და ყველა ქათმებს დასჭრა ყელეები!..

სვინილისის მექონესა, მუდამ ავი საქმე სძულსა,
 „აესა კაცსა, ავი სიტყვა, ურჩეენია სულსა, გულსა!“
 ქურდს ქურდობა ურჩეენია, მამის სულსა დედის
 სულსა,
 თუნდა მილიონი მისცე, არ მოიშლის ის სუნსულსა!...

ს ა ზ ა ნ დ რ ე ბ ი

აიმუნმა, დათვმა და თხამ მოიწვიეს ვირი,
 იმოენეს დაფი, ქამანჩა, ნალარა და სტვირი.
 საზანდრობა დააპირეს, დასხდნენ ცაცხვის ძირსა,
 დაუკრეს, დაჰკრეს, გაუსვეს, ჩაჰბერეს საყვირსა....
 — „მოიცათ, ძმებო,—ყვირის თხა—აი, ხათაბალა!..“

ჩენი დაკრა რას ივარგებს, სხლომა მეგვეშალა...
 დათო, ბიძივე, აქ მოდი, გვერდთ მოუჯექ სტვირსა...
 მეც ახლო წამოგჩოჩდები, მხარს დაეუჭერ ვირსა...
 მაშინ ჩენი საზანდრობა გააშტერებს ყველას,
 მთა და ბარი აცეკვდება, ტყეც დაიწყებს ლხენას...“

— ადგილები შეიცვალეს,
 საკრავი არ შეიწყალეს,
 წაუსვეს და წამოუსვეს,
 დაჰბერეს, დაფს ამოუსვეს,
 მაგრამ მათი საზანდრობა,
 იყო მხოლოდ ყურთა მტრობა!...

„მოიცათ, ძმებო, — იძახის ვირი, —

აბა რა არის აქ გასაჭირი?...

ასე კი არა... ჩვენ დაესხდეთ მწკრივად...
 ნუ მოვეპყრობით საქმეს გულ-ცივად...
 დაეუკრათ მძიმედ, წყნარად და წყნარად
 და მაშინ ჰნახათ...“

ჩამოსხდნენ მწკარად,

მაგრამ არ იქნა, ვერ ატკბეს სმენა,

შემოერიათ შფოთი და წყენა...

ამ დროს, უეცრად, გაჩნდა ბუღბუღი...

შესძახეს ყველამ: „აცხონე სული!

მიიღე მკირე რამ მოთმინება...
 გესურს საზანდრობა და მოლხინება...
 ყველა ნაირი გვაქვს საკრავები:
 დაფი, ქამანჩა, სტვირი, ნალარა,
 და დაკრაც ვიცით, — სხლომა აღარა...“

ველარ გაეართვით ამას თავები...
გვასწავლე სხლომა...“

მაშინ ბუღბუღლმა
მიუგო მხეცებს: „ყველა სულდგმულმა,
ხამს იქონიოს ცოდნა და გული...

(ასეა თქმული...)

და უნდა ჰქონდეს ნაზი ყურები...
უამისოდ კი, თუნდ მწკრივად დასხდეთ,
ვერ ისაზანდრებთ, თუნდ ჯაფით გაწყდეთ,—
მაინც ღარჩებით მხეცნი—ვირები!...“

მ გ ე ლ ი დ ა მ ე ლ ა

ავიმეტებთ, რაც არ გვინდა,
მარღად, სიხარულით გავეცემთ,
გამოსადეგს არ ვის მიეცემთ,
გინდა იყოს ძველი წინდა.

ქათმით გამოძლა მელია
და მოიღერა ყელია;
ზოგი კიდევ შეინახა, ზედ წაათარა ლელია,
თვითონ თივის ძირს წამოწვა,—თავს წამოადგა
მგელია.

„ნათლი ჯალაბო, არ გებრალეები?...
— მგელმა შესჩივლა მაძლარს მელასა—
შიმშილით ვკვდები... სუყველა მგლები

ძრწიან,
 დაძრწიან,
 ჰშიანთ ყველასა...
 მწყესებს არ სძინავს,
 ძაღლები ღრინავს,
 ლამის შიმშილით სული გამვარდეს!..
 მიშველე რამე,
 ღმერთი იწამე,
 — გადამარჩინე ამ საშინელს დღეს...
 უცებ წამოხტა მელა ცბიერი
 და მოახსენა: — „ეაჲ შენს მელიას!..
 როგორ დადიხარ აგრე მშიერი? —
 შიმშილი, ვიცი, ძლიერ ძნელია...
 ხომ დასუსტდები!... კუჭი აგტკივა...
 აი, ნათლიაე, მიირთვი თივა!..
 თუნდ მთელი ძირი...
 ნულარას ჩივი, ნულარა ტირი...“
 მაგრამ ჩვენ ვიცით,
 ძალიან მტკიცედ,
 რომ მგელი თივას ვერ მოინელებს...
 (არც უჭამიათ თავის დღეში მგლებს...)
 რომ მგელს თივისგან ასტკივა ენა,
 რომ ხორცი უჯობს, თუ გინდა ძვალი,
 მაგრამ მელიამ არ გაიხსენა,
 იქ შენახული კარგი დედალი!..

—
 ასე, ამგვარად, მელამ ნათლია

მოითათბირა, დაიმაღლია,
 საწყალს გულოს დალი არ დააჩინა—
 და უვანშმოღ კი გაგზავნა შინა!..

ე ვ ა ვ ი დ ა მ ე ლ ა

როზელ ერთს ყვავსა,
 შავ-ქრელსა, აესა,
 (რომელიც არის წიწილის მტერი),
 სადღაც ეშოვნა ყველის ნაჭკერი,
 ნისკარტით მაგრა ჩასციებოდა,
 იჯდა ხეზედა,
 კენწეროზედა
 და იქ საუზმეს ეშაღებოდა...
 ამ ღროს ვამოჩნდა მაცთური მელა,—
 მოცუნცულედა აქ ნელა-ნელა...
 მელიას ეცა ყველისა სუნი,
 შესდგა, გატრუნა, განაბა სული!..
 თვალს არ აშორებს ამ ყვავს მელია..
 (აბა, შიმშილი ასე ძნელია!)
 და აქნევს კულსა ეშმაკურადა...
 თაფი აჩვენა ყვავსა ძმურადა,
 უქადის დიდსა ერთგულებასა
 და მოჰყვა, ესრედ, მისსა ქებასა:
 „რა კარგი რამ ხარ, ჩემო დაიაე!
 შენ გენაცვალოს ჩემი თაფია!

სად დაიბადე აგეთი შენა?
 ნეტა ვიცოდე, რამ დაგაშენა?..
 ერთი უყურეთ, რა ლამაზია,
 რა ტურფა არის და რა ნაზია!..
 - შეხედეთ ერთი, რა კისერია,
 რა მხატვრის კალამს დაუწერია?!..
 შეხედეთ ერთი, რა ხელებია,
 რა თვალებია, რა თვალებია!..
 რა ნისკარტია, ვიშ რა ფრთებია,
 ვარდნი, იანი, მათთან კრთებიანი!..
 მაგ შეენებასთან—აღარ უნდა თქმა—
 ვიცი გექნება ანგელოზის ხმა!..
 ამდენ კეთილთან, თუ მღერაჯ იცი,—
 მაშ აღარ უნდა აღთქმა და ფიცი,—
 ჩვენ გვეყოლები მფრინველთა მეფად..
 მე ვიცი მხოლოდ ძალღური ყეფა,
 მაგრამ შევიძლებ დაფასებასა
 კარგის გალობის... ვიტყვი ქებასა!..
 მაშ მიყავ ერთი, დიდი წყალობა,
 მასმინე შენი კარგი გალობა!..“

ამ გვარის ქებით ჩვენს სულელს ყვავსა
 თავ-ბრუ დაესხა.. არ იღებს ხმასა...

ბოლოს უეცრად,
 (ვგონებ უმეცრად)

სიხარულითა,
 წმინდის გულითა,

შესჩხავლა მწარედ!.. გაჰვარდა ყველი!

ამას მელიამ აუსო ხელი
და გააქცია, როგორც ბუმბული...
ყვავი კი დარჩა პირ-დაღებული!...

ცბიერება და პირ-მოთნეობა,
ყველამ იცის, რომ მაენებელია,
ვერ გაეხსწორეთ ჩვენი ზნეობა,—
გამარჯვებული რჩება მელია!

ც ნ ო ბ ი ს მ ო უ ვ ა რ ე

ალო, სად იყავი?...

— „მუზეუმშია“.

„ნეტა რა ნახე მოწამლულშია?...”

— „რა არა ენახე... რა გითხრა, ქალო?...”

ან როგორ უნდა ჩამოგითვალო?...

ბუნებას რა არ გაუჩენია!...

თვისი ძალა ზედ დაუჩენია!..

რა მხეცებია, რა მფრინელებია,

ბუზი, პეპელა, კინკველებია!—

სნეა და სნეა ფერად მონათებენ,

იქიშპებიან, მოკამათობენ...

ზოგი ზურმუხტს ჰგავს, ზოგი იაგუნდს...

რომ გადაჰხედო პეპელების გუნდს,—

ზოგი ლურჯია, კრელი და შავი,

ზოგი წვრილია, ვით ქინძისთავი,

ზოგს ზედ აყრია თეთრი ხალები...“
 „სპილო არ ნახე?.. თითქო დევია...“
 — „უი, დამიდგა ორივე თვალები! —
 სპილო კი აღარ შემიმჩნევია!..“

ღოღი

რთხელ ღორი შეეთრია დიდი კაცის ეზოშია,
 ფეხის-ადგილს წაექეკა, ცხვირი ჩაყო ორმოშია,
 მიატანა სანაგვესა,
 თხრა დაუწყო სანებვესა,
 მერე ჩაწვა გუბეშია,
 მოიტარტლა წუმბეშია,
 იქ ხორცი ჭამა დამბალი,
 და სულ ერთიან მოსერილი —
 შინათკენ დაბრუნდა მყრალი!...
 გზაზედ მწყემსი შეეხეა,
 ჰკითხა: — „სად ყოფილხარ, ღორო?..
 სად ყოფილხარ ამ დროს, ბეჩავ?..
 სად დასერილხარ, ოჯახ-ქორო?!...“
 ღორმა მიუგო: „არსადა... ბატონიანთას გახლ-
 დიო...“

მწყემსმა სთქვა: — „თუ მართალია, შენ აგრე რო-
 გორ წახდიო?..
 თურმე აქეს თვალ-მარგალიტი, ფარჩას არ უნდა
 ქებაო,

ხალიჩა, ოქრო და ვერცხლი აე თვალს არ ენახე-
ბაო!..

სულ მიუქარავთ! — ღორმა სთქვა — მთელი ეზო
დავიარე,
გადაეჩხრიკე, გადაექელე, გადაესჩიჩქნე, გადაესთხა-
რე.

მაგრამ ძვირფასს განძეულსა მე იქ ვერსად შევე-
ყარე!..

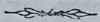
სიმდიდრე იქ ვერსად ენახე, წუმბეთი კი გავი-
ხარე!..“

ვერვისა ვკადრებ მე ამ იგავსა,
თუარ კრიტიკოსს, — მათგანსაც აესა...
მე ცხადად ეხედავ,

— და თქმასაც ებედავ, —

რომ ზოგს კრიტიკოსს ნიჭი არ ახლავს:
მარტო აეს ამჩნევს, კარგს კი ვერ აგნებს...
მაშ მისი გესლი ჩვენ როგორ მოგვეკლავს?
მისი კალამი ჩვენ როგორ გვავენებს?!

მ ე ლ ა დ ა ს ა ს უ ნ ი

წათ მირბიხარ, ნათლი-ჯალაბო?..“
ზაზუნიმ ჰკითხა მელასა.
„სამარე უნდა დავილაბო, —
მოესძულეებივარ ყველასა!..“

ყბად ამომიღეს, თვალით შემეჭამეს,
 ცილი მომიღვეს, ქრთამი შემეწამეს...
 ვილასაც ქორი მოუროშია...
 არ დამაყენეს საქათმოშია,
 სადაც მე გახლდი ღიდ ხანს მსაჯულად...
 ეხედავ დამსაჯეს, — მერე რა სჯულად?!..
 როგორ ეცდილობდი,
 როგორ ეფთხილობდი,
 მე იქ დავლიე ჯანი და ღონე,
 შრომა ვერაფრით ვერ მოვიფონე,
 ძილი არ მქონდა და მოსვენება,
 და მევე შემხვდა ცილის-წამება,
 რისხვა, წამება...
 იყოს ღმრთის ნება!..
 მაგრამ, თუ ცილით კაცი ისჯება,
 ეილა გამოვა, მითხარ, მართალი?..
 აბა, სადა სჩანს აქ სამართალი?..
 ქრთამი ავიღო?.. გავგიჟდი განა?..
 ცილი იქნება — და ამისთანა?
 მე შენა გკითხავ, გიმოწმებ შენა,
 თუ გინახვივარ ქრთამშია მენა?...“
 — „არა, გენაცვა — სთქვა ზაზუნია —
 თუნდ დაიფიცებს მთელი ღუნია,
 რომ შენზედ ცუდი არ გაეგონოს...
 ქორმა რად უნდა მაშ დავაღონოს...
 ყური აგვიესო შენმა ქებამა,
 ჩემი შეიღების განარება!..

ქრთამი რას ჰქვიან?.. ეინ დაიჯერა?..
 ეინ ჭორიკანობს, ის პირ-წყლიანი?
 ეს კი მინახავს სამჯერ, ოთხჯერა,
 რომ ტუჩი გქონდა ბუმბულიანი!..

—
 ზოგსა თანამღებობაში,
 ვერ მოასწრობ ეერა რაში....
 აბაზს ნატრობს, ოხრავს, კენესის,
 შემოგტირის თავის ღღეში,
 მაგრამ ვიციტო,

ვიტყვი ფიცით,—
 — მას არ ჰქონდა ფასი ნემსის,
 არც მოუყვა ცოლს მზითვეში...
 ბოლოს, ეხედაეთ: სახლს იშენებს,
 კარგადა სჭამს, კარგადა ჰსევამს,
 ჯოგებს იჩენს და ღუქნებს სდგამს!..

საქმით ქრთამს ვერ დაუმტკიცებ, რადგან პლუტია-
 ჰქვიანი,
 თვალ-წინ კი გიდგას იმისი ტუჩები ბუმბულიანი!..

ლომი წილადობასი

ომი და მგელი, ძალლი და მელა,
 მეზობლად იდგნენ ესენი ყველა.

შეკრეს პირობა:
 რაც დაიჭირონ,

მოინადირონ,
 სწორედ გაიყონ, რომ გულძვირობა
 არ შეუვიდეთ ერთმანეთშია...
 არ ვიცი, რითა,
 როგორ, რა გზითა,
 მელამ ირემი იგდო ხელშია...
 ამხანაგებთან გაგზავნა კაცი
 და მოიწვია, გაიყონ აწი...
 მოგროვდნენ ყველა, მობრძანდა ლომი,
 გაშალა კლანჭი, თითქო აქვს ომი,
 ნანადირევსა გაუსო ხელი,—
 გაგლიჯა ოთხად... უყურებს მგელი...
 „ეს მე მერგება პირობის ძალით...
 —წარმოსთქვა ლომმა თვალის ბრიალით,—
 ეს მხედა, როგორც ლომს... არ ვიღებ მალეით...
 ესეც მე შემხედა, როგორც ძლიერს ბოტს;
 ამ ნაჭრისკენ კი ვინც წამოჰყოფს ტოტს,
 ვაჲ იმის დღეს!—დაეუბნე ტვინსა!—
 იმაზედ ვიყრი სუყველას ჟინსა!...“

ვ ი რ ი დ ა ბ უ ლ ბ უ ლ ი

უტრუკი შეჰხედა ბულბულსა
 და უთხრა: „შენებრ სულდგმულსა,
 არვის უქებენ ხმასაო,
 არვის უქებენ გალობას, გულმტკივნეულად თქმასაო...

მეც გამაგონე, ძამიაე,
 არც მე ვარ მღერის ხამია;
 მეც დაეაფასებ შენს ცოდნას,—
 არ ავიკიდებ შენს ცოდვას!...”

მოჰყვა ბულბული: დაჰკიელა, დაჰსტენა, დააზრიალა,
 ხან მალლა ფარდში ასწია, ხან წყნარად ჩააწკრიალა,
 ხან ძირს დაუშო ბუტბუტით, გაჩუმდა, შეიქაქანა!...

კვლავ ტკბილი ენა
 არ დააყენა,—

შორს მოისმოდა ბულბულის სტეენა:
 ხან ამაყი, ზაფთიანი, ხან წმინდა, ვით სალამური,
 ხან გლოვის ხმით, სეველიანი, ხან ტკბილი და სა-
 ამური!...

ტყეც ბანს აძლევდა,
 სიო შეჩერდა,

ყველა მფრინელებმა გატრუნეს სული,
 მწყემსიც კი თრთოდა
 და უცინოდა,

ვისთვისაც იმას უძგერდა გული!...

ვირმა ჩადუნა თავი, დაბლა, ძირს...

(მეტი რა უნდა მოესთხოვოთ ჩვენ ვირს?...)

ბოლოს მან უთხრა ამაყად ბულბულს:

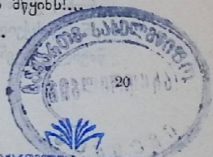
„მე გიგდებდი ყურს!...

შენი ქება მსურს...

შენი გალობა—რომ ვთქვათ—არა მწყინს!...

კიდევ მომგერის ძიღს...

მაგრამ

465421-1
 3
 02-1
 46448

ცოტა რამ
 რომ დაგესწავლა შენ მამლისგანა,
 აგვაშენებდი,
 დაგვაშევენებდი,
 შეიქნებოდი შენც იმისთანა!...“

ცხრა მთას იქით გადიკარგა ამის გამგონე ბულბული...
 ღმერთო, ღმერთო, აგვაცილე ჩვენც ამ ნაირი მსა-
 ჯული!...

გ ლ ე ხ ნ ი დ ა მ დ ი ნ ა რ ე

ღლებნი ტიროდნენ,
 ასე სჩიოდნენ,
 მოთმინებიდგან გამოსულები:
 „აღარ შეგეგრჩაო, სწორეთ სულები...
 რაკი რომ ცოტას წამოიწვიმებს,
 ხეები, ფშები
 და ღელოები,
 ადიდდებიან,
 აღელდებიან,
 მოაგორებენ უშეელებელ ქეებს...
 ჩანთქეს მათ ჩენი საცხოვრებელი:
 კრუხი, ქათამი კვერცხის მდებელი,
 ყანა, წისქვილი და საქონელი...
 წაფილეთ ჩვენ იქ, მავედრებელი,

რა მდინარეშიც ერთეიან ფშები,
 ცეტი ხევეები და ღელოები...
 დიდი მდინარე წყნარია, მშვიდი,
 დარბაისელი, ძლიერი, დიდი,
 ზედ ქალაქებიც სდგას რამდენია,
 მისგან აკლება არ ვის ჰსმენია...
 უთუოდ მათაც ის დაამშვიდებს...“

მივიდნენ წყალთან, იხდიან ქუდებს...
 უცებ გლეხებმა იცით რა ნახეს?—
 მათი ქონება იმ პატარა წყლებს
 დიდ მდინარესთან მიჰქონდათ სულა!..
 მაშინ გლეხებმა წამოიძახეს:
 „ჩვენი ამაგი სულ დაკარგულა!..
 ან სამართალი აქ სად უნდა გვეხდეს!..
 დიდიც ყოფილა მცირის ჰკუაზედ,
 რადგან უმცროსებს უყოფს შუაზედ,
 რაც რომ მას ცოდვით შეუძენია!..
 ასე ყოფილა მათი თვისება
 და სამართალი არ გველირსება,
 თუნდ აქ გაეჩერდეთ ჩვენი ღდენია!..“

მ ე ლ ა დ ა ე უ რ ო მ ე ნ ი

ენახში მელამ შეხედა, ყურძენი წითლად ღუ-
 ოდა,
 ბუზები შემოხვევოდა, ფუტკარიც იქვე ბზუ-
 ოდა,

აუარ-ჩამოუარა, ვერ შესწედა საწყალობელი,
 სთქვა: „მკვანეაო სრულებით, არ წამიწყდება მშობელი!..“

— არცა სჯობს ეგ სხვა ხილებსა,—
 მაშინვე მომჭრის კბილებსა!..“

მ ე ლ ა დ ა ვ ი რ ი

მაიდგან მოხეალ, თაეფქვილაე?—
 მელა ჰკითხაედა მუტრუკსა:—
 ალარ ემზერ შენსა ფუნდრუკსა,—
 რად დაგვიეიწყე, დიდკბილაე?...“
 — „რა ვქნა, ჩემო ნათლის-დედაე,—
 მან მიუგო მელიასა —
 ლომთან ვიყავ ამ დილასა,
 დავგვიანდი, მეცა ეხედაე...“
 „ლომთანაო? — ჰკითხა მელამ —
 განა იქაც მისულას ჰბედაე!...
 თუ აიგდეთ თავი ყველამ!...
 სითამამე გაქეს ეგ ზომი?
 საშენოდაც გახდა ლომი?...!“
 — „რასა ბრძანებ, ნათლის-დედაე?—
 სამჯერ ენახე ზედიზედა...
 რილას ლომი, რილას ციცა?...
 დაგარწმუნებ, ღმერთსა ეფიცაე,
 აღარა აქეს ლომსა ძალა,

გაუთხელდა იმას მალა!...

აღრვე რომ დაიყვირებდა,— მთა დაიწყებდა ზანზარსა,
გაერბოდი იმ მხეცისაგან, მომაყოლებდა კანკალსა...

ახლა კი გდია, როგორც რომ მორი,
მოხუცებული, უღონო მძოვრი!...

მისი არა მხეცს არ ეშინიან,

სამაგიეროს ახლა უხდიან:

ზოგი კბენითა,

ზოგი რქენითა!..."

„თუ აგრე არის,— ჰკითხა მელიამ—

შენგნით ხომ ლომის წყენა ძნელია?...

სხეების სიბრიყვეს როცა ჰხედავდი,

შენ მაინც ვერას გაუბედავდი?..."

— „რა ნაკლები ვარ მე მითომ სხვაზე!...—

წარმოსთქვა ვერმა ოხუნჯურ ხმაზედ—

ორიოდ წიხლი მეც ვუთავაზე...“

მანამ გაქვს ძალა, მანამ გაქვს ღონე,

სუსტნი არიან შიშისა მქონე,

და თუ დეეცი, ყველაზე უწინ, წიხლებს დაგაზელს
სუსტი—უსულო,

ყველა მოგდგება და დაგიბრიყვებს, ცულიანი და
მასთან უცულო!...

გლეხიკაცია და ძალღი

რთსა გლეხსა, მომპირნესა, კონება რომ გა-
უდიდდა,
იქირავა კარგი ძალღი და ამ გვარად გაუ-
რიგდა:

პური აცნოს,
ბოსტანი რწყოს

და სახლ-კარიც მან დაიცოს.

იქნება ბრძანოთ: „ამის დამწერსა, ნეტა რა და რა
მოუჩინახამსო?—

ბოსტანის მორწყვა და პურის ცხოება ძალღისგან,
აბა, ვის უნახამსო?

ეთქვათ ძალღმა შესძლოს,
უაროს ეზოს,

სხვა საქმისა კი რა გაეგება?..“

თავი ეიმართლო, მომეცით ნება...

მეც აგრე ესჯიდი უწინ ეგება,

მაგრამ შევიტყე, რომ „ბროლიასა,“

(ძალღებში ნაქებს, პლუტს ღ ჭკვიანსა),

სამიე ხელობა თავზედ უღვია...

(აღისთვის, ეხედაე, რომ ეს ცუდია),—

„ბროლიას“ სამიე თანამღებობა გლეხიკაციისგან მიჰ-
ნიჭებია

და ჯამაგირი სამიე კაცისა, ამისთვის, მარტო ამ
ძალღს რგებია!...

ყველაფერი ძლიერ კარგი!

— მან იტვირთა მიძიმე ბარგი,
მაგრამ გლეხი რაღას საქმობს?
რასა შერება, ნეტა, ამ დროს?...

— იმან ცხენი მოიმიზადა—
და ხატობაში წაბრძანდა!

ამით საქმე გაუბრუნდდა...
ხატობიდან რომ მობრუნდა,
ნეტა იცოდეთ რა ნახა...
(გაშტერდა, დაალო ხახა!..)

არსად პური გამომცხეარვი,
სულ გაუქურდავთ სახლ-კარი,
ან ბოსტანი სადღა არი!...

შემოიკრა თავში ხელი,
„ბროლიას“ მივარდა ხელი,
— „ძაღლო რად გამომჭერ ყელი?...
მე რა რიგად შეგვევდრე...
სახლი როგორ დამახვედრე?!...“

მაშინ ძაღლმა უპასუხა,
რაკი ნახა ალა სწუხა:
„პურის ცხობა არ ვიჩქარე, რადგან ბალს უჭირდა
წყალი,
შელამდა ბალიც ვერ მოვრწყე,—რად იქნება ჩემი
ბრალი?...
ქურდებისაც მეშინოდა, სახლზედ უფრო მქონდა
თვალი,
მაგრამ სახლიც გამიძარცვეს,—რას ვიქმოდი მე
საწყალი?—
რადგან იმ დროს დავაპირე პურის ცხობა დიდი
ძალი!...“

კატა და ბუღბუღი

კატა ბუღბუღს მიეპარა, ისკუბა და დაიჭი-
რა,
მას დაუწყო ალერსობა: (თან კლანჭები
გაუჭირა)

„სუ ჩიტუნიავ,

ნუ გეშინიან!

მე არას გერჩი თავის ღღეშია,
არა გიშავს-რა შენ ჩემს ხელშია:
არა მსურს შენი ტანჯვა და ცემა,
არც შეგქამ, ჩემი კნუტების მზემა! —
ოღონდ იმღერე... გიქებენ სტევენას...
პირველს მგალობლებს გიდრიან ენას...

მე მიქო მელამ შენი გალობა;

მეც გამაგონე, მიყავ წყალობა!...

შენი გულისა,

შენი სულისა!...

შენ ხმა თურმე გაქვს ისეთი ტკბილი,
რომ კაცს მოუვა ჟრჟოლა და ძილი...
მოჰყე გენაცვა!.. რაღასა ნაზობ?...
რაღას წრიპინებ და არ მალხაზობ?...“

მაგრამ ბუღბუღი თრთოდა, კუთავდა,
კატის კლანჭებში ძლიეს-ლა სუნთქავდა!...

„ალარ გაანძრეე მაშ მაგ ენასა?...“

— განიმეორა ხელ-ახლად ციცამ,—

ბრიყვი ყოფილხარ, გამჩენსა ვფიცამ!...

მაგით ატყუებ შენ ქვეყანასა?...
 მარტო წრიბინი, მარტო ჩხაველი?...
 ხომ კნუტებისაც მძაგს მე კნაველი!
 დაერჩი მელასგან მოცრუებული —
 და ამან უფრო მომიკლა გული!...
 ეხედავ სტვენაში არ ხარ ვარჯიში,
 შენ გალობისა არ მოგდგამს ჯიში!...
 რახან არ იცი მღერა საჩემო,
 ენახოთ როგორი გაქვს მაინც გემო!“
 სთქვა და გამოხრა ჩვენი ბუღბუღი,
 ნიშნად-ლა დაჰჩრა მარტო ბუმბული!...

ჭ რ ი ჭ ი ნ ა დ ა ჭ ი ა ნ ჭ ე ე ლ ა

ტუნია, ლევა-ჭრიჭინა მთელი ზაფხული გა-
 ლობდა,
 შეექცეოდა, დახტოდა, მანამ ბუნება სწყა-
 ლობდა;
 ლხინობდა, მკალსა ვერა რამ ვერ შეუხურა ბეწვია,
 უცებ 'მეხედა, საბრალომ, ზამთარი წამოეწია!
 შემოჰქცა ველი, მინდორი, წარვიდნენ დღენი ლხე-
 ნისა,
 ჭრიჭინას გამხარებელნი, გამქარებებელნი სენისა,
 როცა მას, ყოველ ჯაგის ძირს, უსრულდებოდა წა-
 დილი,
 მზად ჰქონდა სახლი და ბინა, ვახშამი, გინა სადილი!...

გაქრა ყოველი, დაზამთრდა, კრიჭინამ იგრძნო შიმ-
შილი,

აღარა გალობს საბრალო, გამოეცალა სინსილი!..

ან ლხინი რალად ეწვევა?

შიმშილით კუჭი ეწვევა!..

დაღონებულმა კრიჭინამ მიჰმართა ჭიანჭველასა
და ევედრება: „ნათლიაე, შენი შეიღების ლხენასა,
მომხედე, ხელი გამიწყე, გამათბე, დამაპურეო,
გაზაფხულამდინ იოლად წამიღე, მიმსახურეო...“

ამისმა მსმენმა ჭიანჭველამ, კრიჭინას ჰკითხა წყნა-
რად:

— „რას აკეთებდი, დაიაე, მთელი ზაფხული ბარადა?..“

„რას ვაკეთებდი, დობილო?.. სად მქონდა მოცა-
ლებანი:

ლილოში ეხტოდი, ვგალობდი, თაე-ბრუს მახევედა
ძნობანი!..“

— „შრომის დროს თუ კი გალობდი—ჭიანჭვე-
ლამ უთხრა პასუხად—
მაშ წადი ახლა იცეკვე,—შიმშილისათვის რას სწუხ-
ხარ?..“

გ ე დ ი , კ ი ბ ო ლ ა თ ე ვ ზ ი

მხანაგებში თუ არა სუფევს სიყვარული და
სრული თანხმობა,
იმათი საქმე უკულმა წაეა, მაშინ იქნება მათი
დამხობა!

თევზმა, გელმა და კიბომა,
ქირა აიღეს ძალიან ბლომად:
უნდა წაელოთ ბარგი მთებშია,
თვითონ შეებნენ შიგ ურემშია!
თევზი იზიდაეს მდინარესკენა,
კიბო უკან სწევს, გელი—ცისკენა...
არ იქნა საქმე ვერ მოაგვარეს,
ურემი ცოტაც ვერ გააგორეს...

თანხმობის გარდა, ყველა საქმეში უნდა შესწევდეს
კაცს ცოტა ბედი,
აქ კი—არ ვიცი—დანაშაული, რომელი იყო: კიბო,
თუ გელი!...

— დარჩა ეს საქმე გაუგებარი—
და ღღესაც ბარგი ისე იქ არი!...

მ გ ე ლ ი დ ა მ წ ე ე მ ს ე ბ ი

მგელი საითლაც მოძუნძულებდა, ცხერის ფარებისკენ ჩამოირბინა, შეუჭვრიტინა მემცხვარეებსა, სადაც რომ იმათ ჰქონოდათ ბინა; შეხედა, კარგი, დიდი ბატკანი დაუკლაეთ, მწვადებს აშიშხანებენ, ქოფებს კი, იქვე, ცხერი მიწაში წაუყვიათ და, ჰგავს, იძინებენ...

ამის მნახველმა,

წარმოსთქვა მგელმა,

გაჯაერებულმა, გულ-ამოსკენილმა:

„ეხლა ხომ თავი წაგართოთ ძილმა,

მე რომ ეგ მექმნა — მომეწეოდით,

ძალლი და კაცი დამესეოდით,

ცას და ქვეყანას ერთმანეთს ჰკრავდით,

დამჯენჯდით, მცემდით, თოფით მომ-

კლავდით!..

ბ ე რ ი - კ ა ც ე დ ა მ ო ჯ ა მ ა გ ი რ ე

ბერი-კაცი მოდიოდა ტყიდგან სოფლად, შინა, მოჯამაგირე თან ახლდა მოუძლოდა წინა.

ამათ დათვი შეეჩხება, ეცა ბერ-კაცს მრეშა, საცოდავი წააქცივა, ამოიღო ქვეშა!

— „არიქა, თედო, მიშველე! — იძახის დათია —

ნუ მილალატებ, გენაცვა, მოკალ დათვია!...“
მოჯამაგირემ შეჰმართა აღმასივით ცული,
ასეთი სტკიცა დათვს შუბლში, რომ განაბა სული!..
მერე ხანჯალი გაიძრო, უფუკა ათვანა,
დათია გადაარჩინა, ხელი გადიბანა...

დათია რაკი წამოდგა, მოსდგა თედუასა:
ლანძღავს..—თედუა ჩაფიქრდა და იქექავს თმასა!—
— „აბა, რა ჰქენი, შე ვირო, რად აიგდე თავი?
მითხარ, რაზედ წამიხდინე მშვენიერი ტყავი?..“

გ ლ ე ს ი - კ ა ც ი დ ა გ ე ე ლ ი

რთს გლესს შეუძერა შიგ სახლში გველი,
სთხოვა მტრობისგან აეღო ხული.

„დავმეგობრდეთო, — ეუბნებოდა —
ეხლა სხვა ვარო, — ეფიებოდა —
ამ ზაფხულს ტყავი სულ გავიძერო...“

გლესმა მიუგო: — „შე ქვეყნის მტერო,
გინდა მაცდინო და დამაჯერო?!..“

გველი — ჭრელობას,

გველი — გველობას

სულ არ მოიშლის თავის დღეშია,
და თუ ვერ დასდექ შენ შენს ქერქშია,
ვერც შე გამიტან მეგობრებშია!..

ეხედავ, რომ ტყავი შენ გაქვს ახალი,
გული კი ისევ მტრული და მყრალი!...“

ამ სიტყვით კეტი მოიგდო ზელსა
და თავში სდრუზა შხამიან გველსა!

ამ გლენხმა ისევ ის ამჯობინა,
რომ გველს იქ სული გააფრთხოვინა!...

მ გ ე ლ ი დ ა კ ა ტ ა

მგელმა სოფელში შემოირბინა,—
(უკან მოსდევდნენ მონადირეები)—
მსურდა ეშოგნა მაგარი ბინა
და მათგან თავი გადაერჩინა.
შემოხვდა კატა... „მიშველე, დაო,
— შესძახის მგელი ანატირები:—
სად დავიმალო?...“ — „შენ ჩემო თაო!..
— მიუგო კატამ—ნუ სწუხარ, ძმაო...
აგერ ტიმოთე... მიდი წინ კარში,
გომში შეგიყვანს, — დაადე კლიტე...“
„არა, დობილო! მე ამ ზამთარში
მაგას მსუქანი ცხვარი მოგსხლიტე...“
— „მაშ თუ გიშველის ჩენნი ტეტია“.
„ეაჲ, თუ მდრუზოს თავში კეტია!..
ეგეც მემღურის ორს, სამს ცხვარზედა...
მე ვერ გავივლი მაგის კარზედა“.
— აბა დემეტრეს, ან სესიასა
სთხოვე—არ ნახავ მათთან ზიანსა,—

კარგნი არიან ორივე ძმანი“.

„არა, ღობილო, ამ გაზაფხულზე მავათიცი ვირგე ერთი ქოსმანი!..“

— „მაშ, რას აპირობ გაქირებულზე? — მღვდელს მაინც სთხოვე, — კარგი კაცია...“

„ამ ზაფხულს — გითხრა? — ძლიერ მშვიოდა, შემომეჭამა მაგის ვაცია...“

მას შემდეგ ჩემზედ ყველგან ჩიოდა...“

— „ნეტაფი, ხელად, შენ ჩაგერბინა ღიაკენისასა — თუ გინდა ბინა...“

„შემოდგომაზე — გამიწყრა ღმერთი — მავასაც აეკარ ბოჩოლა ერთი!..“

— „მაშ, მითხარ, ვისი არ მოგიპარავს?.. გოგიას იცნობ?.. ის დაგიფარავს.“

„გო...გი...ას?!.. რა ეთქვა?.. მოეტაცე კრავი!..“

„რა გითხრა, ძმაო,
აფო და სეაფო!..“

თვითონ ყოფილხარ ხალხთან პირშაფი, ვილასგან ელი შემწეობასა?..

მტერს ვინ გაუწევს მეგობრობასა?...

ვხედავ, რომ შენთან არა ვინ სტყუა...“

ჩვენს ხალხს ექნება იმდენი ჭკუა,

რომ დაგახიონ ზურგზედ ეგ ტყავი!..“

ამ დროს მოცვიდნენ მონადირეები, მგელს დააღეწეს ბრაზი კბილები!..

ეს ზღაპარი კატის და მგლის,

თუ ზნეობას არ შეგვიცვლის,
 ამას მაინც დაგვასწავლის:
 „ვინც რა სთესა, მას მოიმკის.“

მ ა ი მ უ ნ ი ღ ა ს ა რ ო კ ე

აიმუნმა დაინახა თავის სახე სარკეშია,
 ჩაიცინა და იქ მყოფს დათეს ტოტი წაჰკრა
 გვერდებშია,
 თან ჩაჰკითხა ჩურჩულითა: „თუ გინახავს შენს ღღე-
 შია

ამ ნაირი გონჯი ვინმე და უმსგავსო მხეცებშია?..
 ერთი შეხე ამ მანჰიას, ნეტა რას ჰგავს ეს ანახი?
 სარკეშიც რომ თავს იწონებს, სწორედ არის გასა-
 ლახი!..

ამისთანა უხეიროს ნეტა ეხლა არ შეეყროდი,—
 ერთი ბეწოც რომა ვგვანდე, უცებ ჯაერით გავს-
 კლებოდი...

მგონია ჩვენს მეზობლებში ხუთიოდე ჰგავდეს ამას...
 თითო-თითოს ჩამოგითვლი, თუ კი გინდა, ამ ერთ
 წამას...“

აქ დათუნამ უბასუხა, პირუთნეელად მაიმუნსა:
 „აბა თავი შეადარე მას, ვინც შენ სარკეში გძულსა...
 რალა მეზობლები გინდა?—სწორესა სცნობ, თუ კი
 გსურსა...“

მაგრამ დათუნის სიტყვა ასცდა მაიმუნის ყურსა!

ზოგიერთს კაცს რომ უწუნებ მექრთამობას, ბო-
როტებას,
თავის თავზედ არ ღებულობს, არც კი იმცნევს და-
ცინებას;
შენ რომ გიგოს ჩასძახოდე: „რად ჰგეეხარო გამ-
კერელ მგელსა,
ის იცინის, თავს მართლულობს და პეტრეზედ იშ-
ვერს ხელსა!

მ ა ი მ უ ნ ი დ ა ს ა რ ო კ ე

ამუნმა თავის სახე დაინახა სარკეშია,
დათვის ტოტი ჰკრა, წასჩურჩულა: „ამ უცნა-
ურს სახეშია,
თუ სცნობ ვისმე?.. ან რასა ჰგავს?—იღმანჰება იგ-
რიხება;
მე რომ იმას ვგვანდე რითმე, შიშით გული გამის-
კდება!..
მაშინვე თავს დაეირჩობდი სირცხვილით და მწუ-
ხარებით...
რომ ვთქვათ, ჩემს ნათლის-დედებში იბოება ამ
გვარები,
ხუთიოდე... თუ კი გინდა, ჩამოგიტელი თითო-თი-
თოს...“
აქ დათუნას ჩაეცინა და უთხრა მას:—„ის არა სჯობს,
ნათლის-დედეების თელასა, მიუბრუნდე შენს თავს
ცოტა...“

მაგრამ დათუნის სიტყვამ ჩაიარა ამაოდა!..

ამ გვარს მაგალითს ჩვენ ბევრსა ეხედავთ,
 მაგრამ პირდაპირ თქმას ვერა ეხედავთ,
 ვერვინ ცნობილობს თავს ზღაპარშია!..
 სხვას კი დასცინის მთელს ამქარშია!..
 გუშინ არ იყო ვანოს ქრთამებზედ
 ყველა ყვიროდა... ამისთანებზედ
 თვითონ ვანო კი თვალს მიშვრებოდა
 და გიორგიზე ითითებოდა!..

ლომი და მკელი

ლომი საუზმეს შეექცეოდა,
 მხიარული ჩნდა ნადირთა მეფე,
 ბატკანსა ჰხრავდა ნადირთ ხელმწი-
 (კუჭში რაკი არ ჩაეტეოდა!..) [ფე...]

აქ ძაღლის ლეკვიც დასუნსულებდა,
 სუფრის გარშემო დაცუნცულებდა,
 ბოლოს სამშლევარსაც გადაბიჯა!..
 ლომს კლანჭებიდგან ლუკმა წავლიჯა!..
 ამ გვარს ქცევაზე არ გაწყრა ლომი...
 (ან კი რა იყო აქ გასაწყრომი?
 ლეკვის გაწყრომას, რად იკადრებდა?
 ან კი თავს როგორ გაუყადრებდა?..)

ისევე წყნარ-წყნარა შეექცეოდა,
 სახეზე რისხეა არ ემჩნეოდა.
 ამის მნახველმა,
 იქ მყოფმა მგელმა
 იფიქრა: „ლომი სუსტი თუაო,
 ჩემზედ გაწყრომა არ გაუაუო,
 მეც ავაგლეჯავ ერთს კაი კერძო,
 დღეს მირჩენია თუ გინდა ვერძო...“
 აქ წაიწოდა ბატონისკენ ტოტი,
 მაგრამ უტაცა ლომმა მკელს ყრონტი,
 შუა გაგლიჯა საწყალობელი,
 შეახრამუნა თვისი მგმობელი,
 „... და ასე ბრძანა ლომმა—ბატონმა:
 „ვის გაუბედა?!. რისმა პატრონმა?...
 ლეკვს რომ დაეუთმე ცეტს და სულელსა,
 რად შევარჩინდი თავებელსა მგელსა?!..“

ვირი და გლეხი

ლეხმა ვირი ჩააყენა ყარაულად ბოსტანშია,
 ვირი გასუქდა ძალიან, აღარ ეტყევა კანშია,
 მებაღობს, გარბის, გამორბის, ძილი არ მო-
 სდის თვალშია,
 ფრთხილობს და აფრთხობს მფრინველებსა, მიერეკე-
 ბა კარშია!...

აღის ქონებას—ბოსტნეულს ცხვირს არ და-
 აღებს არა სჭამს,
 არც სხვაზედ ჰყიდის, არც სხვას ჰზღნობს, არც
 იღებს ჯილდოს და არც ქრთამს,
 მაგრამ ბოსტანს რა მოიყვანს,
 (მოსაველს პირი არ უჩანს),
 რადგან ვირმა სირბილითა ბოსტნეული სულ გა-
 ქელა,
 ამოაგდო კიტრი, ნესვი და კომბოსტო გაათხელა!..
 გლენხმა კაცმა იზარალა, სისუსტით და სირ-
 ბილითა,
 ვირმა კი ის ამოაგდო: ერთგულობით—სირბილითა!..
 ბოლოს გლენხმა შეუძახა: „მე შენ არ შეგაბერდები...“
 აიღო კეტი და ვირსა სულ აუჭრელა გვერდები!..
 მეზობლები იძახოდნენ: „ვირს კარგა მოუყვიდაო,
 თუ ჭკვა არ მიუწყვდებოდა, სხვის ბოსტანს რაზედ
 სცვიდაო!...

გინდ ჩამომართოთ ფიციცა,
 ვირს არეინ ჰსარჩლობს ჩვენგანი,
 მაგრამ შემცდარა ისიცა,
 ვინც ვირს მიანდო ბოსტანი!

მ გ ე ლ ი დ ა წ ე რ ო

ვენ ვიცით, მოსდგამთ სინარბე მგლებსა...
 მგელი როცა სჭამს, არ არჩევს ძვლებსა...
 ერ თს მგელს დაადგა ძელი შიგ ყელში,
 უწყაოლდ ვგლო უდაბურს ველში,
 ველარც ხენეშოდა,
 ველარც კენესოდა,
 აბრიალებდა ცეცხლივით თვალებს,
 კედებოდა, მაგრამ,— ვინ შეიბრალებს!

ამის ბედზედა გამოჩნდა წერო...

მგელმა ანიშნა: „არ დაგიჭერო,
 შემიბრალო,
 შემიწყალო,

მოდი, მიშველე, მომენმარეო,
 თორემ სიკვდილი მომდგა მწარეო!...“

წერო მიჰვარდა საწყალობელსა,
 ყელში ნისკარტი ჩაუყო მგელსა,
 (რომელიც ვგლო, როგორც რომ მთერალი),
 იხმარა ხერხი, ღონეც დიდძალი
 და ამოართო ვეება ძვალი!..

მაშინ წერომა არ დააყოენა
 საექიმოსი ცოტა რამ თხოენა,
 მორიდებითა,
 მოწიწებითა...

„როგორ მიბედავ?— იძახის მგელი—
 გადაირჩინე თავი სულელი“

და მით არც კი ხარ შენ მაღლობელი?!..
ერთი შეხედეთ ამ ყლაპიასა?!

კისერი უგავს მიწის კიასა...

წადი აქედგან! ნუ მიშფოთებ გულს!...

არ ჩამივარდეთ მეორედ ხელში,
თორემ შენს ძელებს კი, კისერს და ბუმბულს,
არ გავაჩერებ, იცოდეთ, ყელში!...“

ე ვ ა ვ ი ს ბ ა ს ა ლ ა

მიღგან არწივი დაეშო და ბატკანი მოიტაცა,
მინამ მწყემსი მოუსწრობდა, დაანახვა იმას
ზეცა...

ყვავის ბახლამ შეხედა, ჩაიცინა, გაიოცა
და სთქვა: „კლანჭს კი არ გავისვრი ასე მცირე
ვერძუნედ მეცა!..“

ნათქვამია ძველთაგანა,

დაბალ ხალხში—გლეხთაგანა:

„მარხვა ვქამო დოსთენიანო,

ქურდობა ვქნა ხბოსთენიანო!...“

სჩანს სვავებშიც სუსტობს ზოგი,

რომ თვალწინ ჰყავს ცხერისა ჯოჯი,

და ვერ არჩევს ბატკანს და ყოჩს,

ეტანება ქორფას და ნორჩს...

აი, მე კი, რომ მინდოდეს,

მწყემსებს დავუყენებ შავს დღეს:

შეინაწიარდებ, თუ მსურსა,
და ლუკმას ავკრამ მეფურსა!...“

ამ დროს აფრინდა ჰაერში ყვავი
და ცხვრებს დასცქერდა, როგორც რომ სვავი...
დიდ ხანს არჩია მან დიდი კერძი,
ბოლოს შენიშნა მსუქანი ვერძი...
დაუშო დაბლა ფრთები, კანჭები
და ცხვრის მატყლს სტაცა მაგრა კლანჭები!...

გაემა ყვავი,
უქკო, ბედშავი!...
ბევრი იჩნაელა და იფრთხიალა,
უდროოდ თავი გაიტიალა!...

მწყემსმა დუქარდი გაუგდო ცხვარსა,
მატყლი შეართო ყვავს უმეცარსა
და რადგან იგი ჰბაძაედა სვავსა,
ორივე ფრთები შეჭკრიჭა ყვავსა!...
საწყალმა ყვავმა ბევრი იშფოთა,
მაგრამ ბაღლს მისცეს სათამაშოთა!...

ჩვენშიაც პატარა ქურდი დიდი პლუტის მისდევს
გზასა
და სადაც დიდს პლუტს გაუვა, იქ ჯიბის ქურდს
სთხრიან თვალსა!

ძუნწი და ქათამი

ძუნწი ცდილობს შეძენასა, —
 ძუნწობით ჰკარგავს ყველასა.
 მე არ მინდა შემოგფიცოთ,
 მსურს იგავით დაგიმტკიცოთ.

იყო, ვილაც, ერთი კაცი:
 არც მუშაკი, არც ზარმაცი,
 არ იცოდა ხელოსნობა,
 არც ვაჭრობის ახლდა ცნობა,
 მაგრამ მისი ზანდუხჩები,
 განჯინები და ბოხჩები
 ფარჩით, ნუზლით, ვერცხლეულით,
 ოქროებით, განძეულით
 იესებოდა, იესებოდა!...
 (ვის არ გაუკვირდებოდა?..)

იესებოდა ყოველ ღამე,
 მაგრამ, ამდენის პატრონი, კაცი იყო — ძუნწი რამე...
 ესეც შეიტყეს, რად იყო შემძენი განძის, ვერ-
 ცხლისა: —
 თურმე მას ჰყვანდა ქათამი, მდებელი ოქროს კვერ-
 ცხისა!...
 სხვა კაცი ვინმე ამისთვის ღმერთს შესწირვიდა
 მადლობას,
 ძუნწი კი, მისი თვალ-გული, სულ ვერ გაეძლო ამ
 ზღწობას!...
 იფიქრა: ქათამს დავკლამო და შიგ ვიპოვი მადანსო,

მაშინ ეცხოვრებ სჯულზედო, მოეკედები—თან
 ეინ მატანსო...
 დაკლა ქათამი, კვერცხის მღებელი, ძუნწმა აცქვი-
 ტა მარღად ყურები,
 კუჭში მადანი ვერსად იპოვა, დაურჩა მარტო ში-
 განურები!...

მ გ ე ლ ი დ ა გ უ გ უ ლ ი

შეიღობით, დაო, მშეიღობით,—მგელი გუ-
 გულსა ეუბნებოდა,—
 მოტყუებული თურმე ვყოფილვარ, აქ მყუ-
 დროება მეგულებოდა!..

ძაღლით-კაცამდინ მე შემღუროდენ,
 მმტრობდენ და ჩემი სისხლი სწყუროდენ!...

ანგელოზადაც რომ გადაეიქცე,

არ მოიშლიან ცემას, კბენასა,

ამომადრობენ პირში ენასა,

არც კი მაცლიან საღმე გაეიქცე!...“

— „სად მიბრძანდებით თქვენ ასე ჩქარა?...“ —

გუგულმა ჰკითხა ბატონს მგელს წყნარა,

მორიდებითა,

მოწიწებითა.—

„სად მივალ?—რაღა საკითხავია?...

მე თუ აქ ვიყავ მგელი—სეავია,

რიღასთვის დავდგე ამ ქვეყანაში,

საჩოთინებლად მტრებისა თვალში?!...
 ... მივალ პირდაპირ ბედნიერს ხალხში,
 (აღმოსაფლეთში,
 ან საბერძნეთში),

სადაც ვიცხოვრებ ტყეში, ან სახლში,
 სადაც რომ კაცი—ანგელოსია,
 ძალლი კრავის ტყავს შეუმოსია;
 ძალღმა არ იცის, არამც თუ კბენა,
 არც ყეფა!... მშვიდად უჭირავს ენა...
 მივალ, იქ ვბოვებ მყუდროებასა,
 ნეტარებასა, სიტკბოებასა!...

სადაც, წყლის ნაცვლად, რძე მოჩანჩქარებს,
 წყურვილსა გისპობს, გულსა ახარებს!...
 აქ კი დამფთხალი მაქვს მულამ ძილი,
 არამც თუ შემხედეს მე ლუკმა ტკბილი...
 მშვიდობით, დაო!..."

— „მშვიდობით! მაგრამ... შენ ჩემო თაო!...
 ვხედავ კბილებიც თან მიგაქვს, ძმოა?!...
 მაშ ჩვეულებას თავს თუ ანებებ?...
 ხასიათსაცა?—კარგად ინებებ!..."

„ჩვეულებაო?!. არა, დობილო!...
 — „მაშ, შენ გახსოვდეს, ჩემო ძმობილო,
 თუ არ დასტოვებ შენსა ბრაზებსა,
 შემოგამტვრევენ ორსავე გაზებსა!...
 თუ იქაც იქენ, როგორც აქ, ავი,
 შემოგებევა ეგ მრეში ტყავი!..."

ვინც ხასიათით ცუდია—
 ბოროტებისა ბუდეა;
 ვინც ჩვეულებით ავია—
 მისთვის ყველა პირშავია!...
 იგი მუდამ აღრენს ხახას,
 კარგს ვერ ხედავს, ყველას სძრახავს,
 ყველას კბენა ამას სწყურის,
 ლანძღვას ის ვერ მოუღლია,
 ყველას თვითონვე ემდურის,—
 ვერსად კი ვერ გაუძლია!...

მაიმუნის და სათვალეები

რთს მაიმუნს, სიბერის ღროს, თვალში და-
 აკლდა ჩინია,

სწუხს და იძახის: „რად ვეარგვარ, მაჯობებს
 მცირე ფინია,

რა მოვახერხო, არ ვიცი?—ლამის დმებნეს ტვინია,
 მიქებენ სათვალეებსა და ვერსად შემოიძინია...

გაეკო კიდევ სწორედა,
 თუ—ალარ მახსოვს—ჭორადა,

რომ თვალთ სინათლის დაკლება აღამიანშიც ხში-
 რია

და თუ სათვალეს იშოვის, ბეცობა რაღა ჭირია!...
 ადგა და ჩამოითხოვა,

სათვალეები იშოვა,

ათიოდ, კარგი მინისა,
 (წამალი თვალის ჩინისა...)
 ზოგს იკიდებდა გულზედა,
 ზოგი მოიბა კულზედა,
 ზოგს ჰსუნაეს, ზოგიერთს ჰლ კავს,
 მაგრამ არ იქნა, საცოდავს,
 არ გაუნათლა დღეები...
 არ იქნა, არ გამოადგა, ამდენი სათვალეები!...
 „რა მიზეზია, ნეტავი?—
 ამას ჩიოდა ბედშაეი—
 სათვალეს ყველა ძლიერ აღიდებს,
 რადგან ყველაფერს თურმე აღიდებს;
 მე კი არაფერს არ მომეხმარა...
 მცო სიბრიყვე, მოეტყუედი, კმარა!...“
 გაჯაერებულმა,
 გაბრაზებულმა,
 გადარეულმა ჩვენმა მანჭიამ
 იმ სათვალეებს სტაცა კლანჭია
 და ისე რივად ანარცხა ქვასა, გაშტერდებოდა სწო-
 რედ კაცია:
 ეს ამოდენა სათვალეები დაფშხენა, დალეწა, სულ
 მტერად აქცია!...

ზოგიერთთა ზოგიერთის არ იციან ფასი,
 იმათთვის ყველა ერთია კენჭი და აღმასი;
 თვით უმეცრები არიან, ჰლანძღავენ სწაელასა,
 სათვალეს კი კულზედ იბმენ, ხან ურტყამენ ქვასა!...

სპილო სსეწისთაოზე

წამომავლობით ვინც რომ დიდია
და ძლიერებაც თუ ხელთ უგდია,
თუ ჰკვაც არ შესწევს—მოსარიდია,
თუ გულ-კეთილობს—უფრო ცუდია.

სპილო იჯდა ერისთავად ერთს უდაბურს ტყეში,
კამბეჩი კატად მოჩანდა იმასთან სისქეში,
ჰკუაზედ კი სუსტი იყო ამოდენა ლეში,
თუმცა სპილო ჰკვით იქების, ვიცით, თავის დღეში...
მაგიერში ერისთავი კეთილი რამ ბრძანდებოდა,
ქიანქველას არ გასჰყლევტდა, ისე შეებრალებოდა!...

ერთს დღეს ცხვრებმა ერისთავსა,
გულწრფელსა და გულმართალსა,
მოართვეს არზა და საჩივარი,
თვისი ჩასწერეს მათ სატკივარი:

„ერისთავო, გვიპატრონე, მგლებმა სულმთლად აგვი-
კლესო,
ტყავი აღარ შეგვარჩინეს, ბატკნები სულ დაგვიკლე-
სო!...“

ამისმა მსმენმა შეჰყვირა სპილომ:

— „მაცა, ისინი როგორ დავზილო
და მაგალითით სხვაც გაეაფრთხილო!...
რაზედა ჰყველევფენ საწყალობლებსა?...“

ან გაძრცვის ნება ვინ მისცა მგლებსა?...“

ამ დროს წარმოსდგნენ მგლები ერთადა

და მოასხენეს სპილოს ერთხმადა:

„დიდო ბატონო,

ჩვენო პატრონო!

თქვენ არ გვიბრძანეთ ქურქად, ზამთარში,
მობოქვა თითო ტყავისა ცხვარში?...“

მაშინ სპილომა, დიდმა ბატონმა,
წარმოსთქვა წყნარად ერის პატრონმა:

— „მაშ რას ჩივიან ეგ სულელები?!...“

არა სტყუვიან ამაში მკლები...

ცხერებს აუგდიათ, მე ეხედავ, თავი!—

თითოს შეხედება სულ თითო ტყავი...“

და ეგეცა ჰშურთ?!..

ახლა კი, თუ გსურთ,

თითო საქურქე მობოქვით, მგლებო...“

(მე ბოროტება ძლიერ მძულს, ძმებო...)

მეტი კი—ბეწვიც არ შეუხაროთ,

თორემ გავწყრები თქვენს სამწუხაროდ!...“

მ კ ე ლ ი დ ა კ რ ა ვ ი

ქლიერზედ ხშირად ამბობენ, მძლავრიაო და ავია,
ზღაპრადაც ასე იტყვიან
და ჩვენ ამ გვარად გვისხნიან,
ვითომც უძლეური ძლიერთან მარადის დამნაშავეა!...

პაპანებაში, სიცხეში,

ჩანჩქარის ახლო, დიდს ტყეში,
 კრაეი ჩაეიდა წყალზედა,
 (მასა სწყუროდა ძალზედა)
 და მანამ იქ წყალს დაღვედა,—
 გამოჩნდა მგელი,
 ცხვართ სისხლის მსმელი...
 (თურმე მახლობლად დაწანწალეობდა...)
 და რა იხილა ბატკანი,
 სულ აუჭრქოლდა მას ტანი!

მშიერმა მგელმა კბილები გაღესა, გააკრაქუნა,
 გადმოხტა ლაწი-ლუწითა, ფოთლები შეაფაჩუნა
 და რომ მას ქცევა არეინ უძრახოს,
 ჰბედავს კრაეს ასე შემოუძახოს:

„შენ რას მიჰქარაე, რომ მე წყალს მიმღვრეე?
 მაგისტვის, იცი?... გვერდებს დაგამტვრეე!“

მიუგო კრაემა,

მშიედმა და წყნარმა:

— „ეჰა ძლიერო და დიდებულო,
 ჩემო ბატონო, ყველგან ქებულო!...“

რაზედ მიწყრებით?

რას მემართლებით?

თქვენა ხართ ზევით,

მე წყალს ესეამ ქვეით,

თქვენგან მაღვითა,

თრთოლვით, კრძალვითა

და თქვენის შიშით....“

— ასს ნაბიჯს დაბლა მე რას დაგიშლით?!...“

„მაშ, მენა ეტყუი?!..
 სიტრუვეს ეღმუი?...“
 ჰკითხა კრავს მგელმა,
 მრისხანემ, ხელმა...

დაალო ხახა
 და შეუძახა:

„ჰხედაეთ ამ ყბელსა?...“

აუტანია წერას და ბელსა?..

გაგიგონიათ?.. ჰხედაეთ ამ ბრიყვს კრავს?..

ამ თაეხელობას როგორ მიბედავს?!..

ჯერ ძველიც მახსოვს შენგან ის წყენა,
 შარშან წინ, აქ რომ გამლანძღე შენა!...“

— „შარშანწინაო?!.. ენაა მტრისა....“

მე ხომ არც კი ვარ ჯერ ერთი წლისა?...“

„მაშ ძმა თუ იყო შენი, ან ღელა,
 ან ბიძაშვილი, ან ნათლიდელა?...“

— „მე ობოლი ვარ... მე ძმა არა მყავს.“

„რა მენაღვლება!.. ყველა შენა გგავს!...“

თქვენ სუყველანი, თქვენი მწყემსები,
 თქვენი ქობკები—ძალის თესლები—
 ცდილობთ შემასხათ თქვენი გესლები,
 გულს მკრათ მახვილი, როგორც ნემსები,
 მაგრამ მათს ცოდვას შენ გაზღვევინებ...“

— „სხვის ცოდვის უღელს რად მაწვევინებ?..“

ერთი მიბრძანე: რა დავაშავე?...“

ოხ, ღმერთო, ღმერთო, რა მეშინიან!...“

„გაჩუმდი, კმარა!.. მე გაეთათავე....“

— შენ ხარ შემცოლდე მით, რომ მე მშინან!...“
 რაკი ესა სთქვა, კრავს სტაცა ხელი
 და იმის ხორციტ გამოძღა მგელი!...

გ უ გ უ ლ ი დ ა ო ო ბ ი

ყალობა გასცა ორბმა ერთხელა და ბულბუ-
 ლობა მისცა გუგულსა,
 გუგულიც შეჯდა მალლა ვერხვზედა, გასძა-
 ხის, მითომ ჰბაძავს ბულბულსა!...

ვინც გაიგონა—შემოეცალნენ,
 ზოგი დასცინის, ზოგნი ჰლანძღავენ!
 ჩვენმა გუგულმა ძრიელ იწყინა,
 ჩაფიქრდა დიდ ხანს, ბოლოს იფრინა
 და საჩივლელოდ მოვიდა ორბთან...

„ვერ გამიძლია, მეფევე, მფრინველებთან...
 შენის ბრძანებით, მე ებულბულობდი,
 შენის ჯილდოთი მე ედიდგულობდი,
 ვიძახდი „კუკუ“ და „კათათვესა“ *)
 დაუცხრომელად, სულ ყოველდღესა;
 იმათ კი შეჰსკდათ ჩემზედ სიცილი,
 თითქო ქათმისა ვიყო წიწილი!...“

ამაზედ ორბმა მიუგო გუგულს:

— „რისთვის იწუხებ, შე სულელო, ვულს?...

*) იტყვიან, ვითომ, ზოგჯერ, გუგულის ძახილში ის-
 მოდეს სიტყვა: „კათათვე“.

რომ ენახე შენი მე ერთგულობა,
 მისთვის გიბოძე შენ ბუღბულობა;
 მე ებრძანე მხოლოდ, გიცნონ ბუღბუღალად,
 და რად ჩაიმჩნევ, შენ, გულში წყლულად,
 ბუღბუღალად რომ ვერ გადაგაქციო?...
 მთელი ქვეყანა რომ დავაქციო,
 მაინც ვერ შევსძლებ შეუძლებელსა...
 — ღმერთი ხომ არ ვარ?—მეფე ვარ დღესა.

კ ა ტ ა დ ა მ ს ა რ ე უ ლ ი

მრთს ლოთს მზვარეულს,
 წყურვილ-მორეულს
 და მომჩივანსა თვისის ბედისა,
 აღაპი ჰქონდა ნათლიდედისა,
 რომ შესრულოს თავის სურვილი,
 კიდევ მოიკლას ღვინის წყურვილი,
 შაბრუნდა იქვე სამიკიტნოში,
 მოსთხოვა კარგი თართისა დოში,
 სთქვა: „ნათლიდედის სულს მოეუღბენო“,
 და გადაუსო კახური ღვინო!

იქ წასვლის დროს კი ყველა მასალა:
 ფქვილი, ნიგოზი, ბრინჯი, არტალა,
 კარგი ვარია, ხარშო წენიანი,
 (რომ არ მიეცათ თავგეთა ზიანი)
 სულ ჩააბარა შინაურს ციკას...

ამ საქმეს ციკაც ვერ გადაჭყიტავს...
ორგულობაში,
მსუნაგობაში

კატა არ იყო ჯერ შემცნეული,
და რა დაბრუნდა შინ მზევარეული,
ნეტა იცოდეთ იმან რა ნახა...
სწორედ გაშტერდა, დააღო ხახა...
და ისე თქვენს მტერს გაუხარია,
როგორც მზევარეულს!...
აღარ ჩანს ქადა,

(რომელიც დილას მან დაამზადა),
აღარც ვარია!...
თურმე ყარაულს

საუზმის ქამა რომ მოსდომოდა,
გადაეთრია ერთი წიწილი
(ბატონის წილი),

ძმრის ქოცოს გვერდზედ ამოსჯდომოდა,
შემწვარს წყნარ-წყნარად ახრამუნებდა
და თან კი ყურებს აბარტყუნებდა!...

რა დაინახა ეს მზარეულმა,
გაშფოთებულმა, გულ-ამღვრეულმა,
მოსდგა ციკასა ამ სიტყვებითა:

„მე აღარ ვიყავ შენის ქებითა
და თავცებისა მორიდებითა
შენ ჩავაბარე სამზევარეულო;
შენ კი რა მიყავ?... შე... შე წყეულო!...
არა გრცხენიან? მსუნაგო, ლორო...“

რაზედ დამლუბე, შე ოჯახ ქორო?!...

ყველა გაქებდა აქამდისინა,
სამაგალითოდ ჰყვანდით თვალ-წინა,
ახლა კი... ახლა... გაგიცნეს გვიან...
ან მეზობლები რაღას მეტყვიან?...
— „შენი ციკუნა მსუნაგიაო,

ტყუილად სახლში რას გიგდიაო,
სულაც არ არის ის საკვებიაო,
სახლში არ არის შესაშვებიაო!...

რაზედ დამლუბე? რად შემარცხვინე?
ან მტერი ჩემზედ რად გააცინე?!

მანამ ჩენი მზვარეული ასე ტკბილად ქადა-
გებდა,
კატამ წიწილი გამოხრა, ნელა-ნელა ალაგებდა!

—
მე რომ ეხედავ ამ საქმეში მზვარეული შესცდა
მითა,

რომ სიმკაცრის მაგიერად ქადაგებდა ნაზის ხმითა;
მე რომ მისი ეყოფილიყავ, ავიღებდი ერთსა კეტსა
და ციცას, საყვედურის ნაცელად, მივამტვრევდი
ორსავე გვერდსა!..

გ ლ ე ს ი - კ ა ტ ი დ ა თ ს ა

ლენმა კაცმა სამართალში გაიწვია თხა,
ამაზენდ გამოიჩინა ბიჭობა და ფხა...
მელა იჯდა მსაჯულადა, საქმეში ამბობენ

ჩქარსა,
კითხვა მისცა მოპასუხეს, კითხვა მისცა მომჩივარსა:
თუ რა მოხდა, როგორ იყო, რით მტყუნდება დამ-
ნაშავე,
ან თხა თაესა რით მართლულობს,—სწორე უნდა
სთქვან ორთავე...

მოჰყუა გლენი: „დილითადრე, მე ქათმები დავითვალე,
მაკლდა ორი, ჩაფუფიქრდი, ვერ დავხელე ისე მალე,
ბოლოს ენახე, ჯაგის ძირას, მარტო ძელები და
ბუმბული!..

იმ ღამეს კი საქათმოსთან თხა ყოფილა—ეს სულ-
დგმული...“

თხა წამოდგა, მოახსენა:—„მე იმ ღამეს მეძინაო,
საქათმოში რა მინდოდა, რა უნდა შემეძინაო?..

გინდა ჰკითხეთ მეზობლებსა,
გინდ მოყვარეს, გინდა მტრებსა,
რომ მე ავაზაკობაში,
ცუდს საქმეში, პლუტობაში,
არამც თუ არ უნახეივართ,
ქორადაც არ უძრახეივართ,

და ტყუილსაც ვერ იტყვიან, თუ გინდა კიდევ დაე-
ქრთამო,

რადგან სუყველამ იციან, რომ მე სახორცეს არ
ექვამო....“

მელამ რომ ეს მოისმინა,
ამ ნაირად გააჩინა:

„ნუ დაუჯერებთ ნურაფერს თხასა...
(არ ამოიღებს ხომ სწორედ ხმასა...)
პლუტთა წესია, რომ ჰხლართვენ კვალსა!..
საქმიდვან კი სჩანს, რომ იმ ლანესა,
როცა ქურდობა თხას შესწამესა,
თხა იქ ყოფილა, საქათმოს გვერდზედ
და მაგის ბედზედ,
ხელად არა ვინ არ შეჰხვედრია,
რომ სულ გვერდები შემოემტერია!..
ამასთან ვიცით,
მართლად და მტკიცედ,
რომ ქათმის ჯიში გემრიელია
და თხისგან მათი შეუქმელობა—ვიტყვი სულ ქვეშა—
სწორედ ძნელია!..

ამისთვის ვაჩენ: თხა ჩამოირჩოს,
(რომ ბორბოტება ეგებ მოისპოს)
ხორცი მიერთოთ: მსაჯულს, მდივანსა,
ტყავი კი—მარტო გლენს—მომჩივანსა!...“

გლეხი-კაცი და გველი

როთი ვილაც გლეხი-კაცი დაჰმეგობრდა გველსა...
(იგავს რასმე მოგახსენებთ ღიალ ძველის-ძველსა...)

გველი ხომ ჰკვიანი არის, ყველამ ვიცით ესა, გლეხსაც მოსწონს, ეფერება, ჰჟიციავს ამის მზესა!.. მაგრამ ყველა მეზობლები დაეთხოვა გლეხსა, არც ნათესაენი მისდევენ, მისას არ სდგმენ ფეხსა... მაშინ გლეხი მიუბრუნდა და ჰკითხავდა ყველას: „რა შეგცოდნეთ, რომ მიწყრებით თქვენ მე ამოტელას? ხელი რისთვის აიღევით ჩემზედ ერთიანად?.. ნეტა ჩემი პურ-მარილი თუ აღარ გიამათ?.. ან ჩემ ცოლს თუ ემღურებით, ვერ დაგისვდათ წმინდათ, თავის დროზედ, რიგიანად, ვერ გაგიმასპინძლდათ?.. — „არა, ძმაო, — უპასუხა მეზობელმა ამას: — „მასპინძლობა რასა ჰქეიან, ეინ იგონებს ქამას, არცა-რა ვის აგონდება შენგნით რამე წყენა, გეფიცები, არა ეტყუი, მამი-ჩემის ღხენამ!.. მაგრამ, აბა, შენვე ბრძანე, ეინ მოვა შენთანა? — ისეთი მეგობარი გყავს სახლში, კედელთანა, რომ სუყველა ერიდება იმის შხამს და კბენას... და ამისავე მიზეზით — შემდეგ შენსა წყენას... გველს ხომ შენ ვერ გამოუტელი კბილებსა და ენას?..“

მამალი და მარგალიტი

ამალი ნაგავსა ჰქექდა და იპოვა მარგალიტი,
სთქვა: რა უბედური ვარო, მჯობიაო ყველა
ჩიტი...

ან ამ მძიეს რაზედ აქებენ?
ამით ხომ თავს არ იკვებენ?...
ან ვინ დასდო დიდი ფასი?...
თუნდა რომ მომცენ ათასი,
მას მირჩევნია დამბალი,
კარგი თავთუხის ხორბალი!..

რა უყო მე ამ მარგალიტს, ჩემთვის ამარს, ფუქსაო,
მე ხომ ეს ვერ დამაშვეწებს და ვერც გამიძღობს
კუქსაო....“

—
უმეცარნიც აგრე სჯიან:
ფასი რისაც არ იციან,—
ყველა ფუქად მიაჩნიათ!..

თ რ ი თ ი ნ ა

ომს ახლდა თრია... არ შეველ სჯაში:
როგორ, რა რივად, რა ხელობაში;
მხოლოდ გვითხრეს კი, რომ მისი ხლება,
ლომს თურმე მოსწონს და იამება...
ამისათვის ლომს უწებებია,

ერთს ურემს კაკალს დაჰპირებია...
დაჰპირებია, მაგრამ—სად არი?...
ჯერ არას აძლევს მხეცთა მთაყარი!..
თრია კი, ზოგჯერ, მშვიერიც არი...
მას არ გაეღო წყალობის კარი!..
მაშინ, როდესაც სხვა თრითინები
(ჩენი თრიისა ძმები და დები),
დახტიან, ტუჩებს აცმაცუნებენ,
კაკლებსა ჰღრნიან, აკნატუნებენ!..
ჩენი თრია კი ფეხს ეერსად გასდგამს,—
ლომთან იხმობენ საწყალს იმაე წამს!..

ამ სამსახურში დაბერდა თრია,
ბევრი იშრომა, ბევრიც ეთრია
და რაკი ბატონს ლომსაც მოსწყინდა,
სამსახურიდგან გაეიდა წმინდად...

ერთი ურემი მისცეს კაკალი:

სულ მოწყეული,

სულ არჩეული,

მაგრამ რას უზამს თრია საწყალი?—
მას აღარც ერთი კბილი არ უდგას!—
რით დაამტერიოს?—ლოკოს, თუ რა ქნას?...

ო რ ა კ უ ლ ი

ორაგულზედ საჩივარი სამსაჯულოს მოახსენეს...
თურმე წყლები აამტუტა და სხეა თევზებს
არ ასვენებს:

ზოგსა სდენის დაუცხრომლად, ზოგსა ჰკბენს და
ზოგსა ჰყლაპავს,
ამ თევზს ვერ ვინ გადაურჩა ჯიშით მოუსვენარს
და აეს....

დაბეზღების საბუთებიც წარადგინეს დიდის
ყოფით,
თვითონ თევზიც სამსჯაეროში შეიტანეს დიდის გო-
ბით *).

შეკრბენ ამის მსაჯულები,

მხეცნი სხეა და სხეა სჯულები:

ორი დაეარდნილი ცხენი, ორი თხა და ორიც ვირო,
სამართლისა გასაჩენად.... საქმე იყო გასაქირი.

აქ მოვიდნენ მომჩივნებიც, მომზერალნიც,—შეკრბა
ყველა,

მამტყუნებლად, წესისათვის და მდივანადაც დასვეს
მელა...

თურმე ძველად ორაგული უგზავნიდა მელას თევ-
ზებს,

მაგრამ ახლა სამსჯაეროში ვერა ნახამთ ქრთამის
ამღებს...

*) იმერეთში რომ გობს უწოდებენ, ამას ქართლსა
და კახეთში ხონს ეძახიან.

ესეც არის აქ სათქმელი: დამნაშავეის დანაშაულს
 ეღარავენ დაჰტარედა, ცხადი იყო, ამღერედა ვულს!..
 აღარ იყო მეტი ღონე: შეაყენეს განჩინება,
 რომ ორაგულს—დამნაშავეს, მიაყენონ ესე ენება:

„ჩამოარჩონ მალლა ხეზე!“
 მაშინ მელა ადგა ზეზე,
 აღძრა თვისი ტკბილი ენა
 და მსაჯულებს მოახსენა:
 „ბატონებო, მოისმინეთ!..
 დარჩობა რომ გააჩინეთ,
 ეგ სჯობია სულ ყველასა...
 და თუ მომისმენთ მელასა,
 ვბედავ, რომ ეთქვა: დასასჯელად
 და პლუტების საგრძნობელად,—
 დაეარჩოთ!.. მაგრამ რა გეარად?..
 ასე რომ, დაეცეთ თავსწარად
 ეს დასჯა აეაზაკებსა!..
 მაშინ სუყველა გეაქებსა,
 ხმაც გაეარდება ხალხშია...
 დაეარჩოთ ჩვენ ორაგული,—
 ხეზედ რად გესურს ჩამობმული?—
 ჩაეაგდოთ უღრმეს წყალშია!...“
 — „ძალიან კარგი!—შესძახეს მსა-
 ჯულთ—
 კარგი აზრია, ჩვენც მოგედის ჭკეაში...“
 და ორაგული,—რადგან ყველას
 სძულთ—
 გადაისროლეს შიგ შუა წყალში?..

შროშანი და კატის კნუტი

ყო შროშანი,
 ცუდი მგოსანი,
 მაგრამ სხვათრივ კი — ფილოსოფოსი.

იმავე სახლში კნუტი უმცროსი
 დალახლახებდა მშიერ-მწყურვალს,
 არ ეის ეჭირა ამაზე თვალი,
 წყნარი რამ იყო, ნაზი და მკრთალი,
 შიმშილისაგან არ ჰქონდა ჯანი.

გაუმეგობრდა ამას შროშანი...
 რაკი ხედავდა კნუტის წვალებას,
 მაშინვე მიჰყო იმის სწაელებას! —
 ეუბნებოდა: „რას მარხულობო?
 იქნება მაგით თავს მართლულობო?
 თუ კი გაქვს რამე, რაღას აქნევო
 და საცოდავად კუდს რას აქნევო?
 თუ არა გაქვს-რა რაღას კნავიო,
 რაზედ მოიკალ, ბეჩავ, თავიო?

ვერ ხედავ ემანდ, გალიაშია,
 ჩიტბატონა ზის... ქამე, თუ გშიან!...“
 მაშინლა კნუტმა მიუგო შროშანს:
 „მე სეინილისი ძვირფასად მიჩანს!...“
 ამ თქმაზედ შროშანს წაჰსკდა სიცილი
 და უპასუხა:

„მე, სწორედ, ეწუხვარ...
 გამოგლევია, ბეჩავ, სინსილი...“

აბა აქ რა დროს სეინიდისია?..
 მაგის ამყოლი—ცემის ღირსია!
 ყველა მისია, ვინც ძლიერია,
 ვინც კი სუსტია—ის მშიერია!..“
 ამ გვარი რჩევა კნუტს მოეწონა:
 შემოეჭამა ის ჩიტბატონა!
 მაგრამ კნუტს ჩიტი რას გააძღობდა,
 ან იმის შიმშილს რას დააცხრობდა?..
 სულ აეშალა კნუტს საღერღელი...
 მისდგა ციციუნა, გაუსო ტოტი,
 გამოიყვანა მასწაელებელი
 და მოწიწებით, საბრალობელი,
 შეახრამუნა თავის ოსტატი!

ო რ ი ძ ა ლ ლ ი

მანლ-კარის მცველმა, ერთგულმა, თეთრმა ქო-
 ფაკმა „მურია“
 შეხედა მალლა ფანჯარას ზე დააქციტა ყურია;—
 ნახა, რომ იქ წევს ბალიშზედ მისი ნაცნობი გოშია,
 რომელიც ხშირად გორაედა იმასთან, ძირს, ეზოშია,
 ბოლოს უყურებს, პატრონი ეალერსება „ტურფასა“,
 როგორც ნათესავეს ეხვევა, ხუჭუჭიანს და ტურფასა...
 „მურია“ ლმობით აცრემლდა, წკმუტუნებს საცო-
 დაეთა,

წკაფ-წკაფებს, ძალზედ კუდს აქნევს, მაღლა უხტება
ამათა.

მაგრამ პატრონმა „მურიას“ არც კი ათხოვია ყურია,
გაბრუნდა თავის ოთახში, ქოფკისთვის მედიდურია!...
მაშინ „მურიას“ უბედურს ველარ გაუძლო გლახ-
გულმა,

მოუახლოვდა ფინიას და ხმა გამოსცა ბედკრულმა:
„მანდ რას აკეთებ „ტურფა“-ჯან? ვის დაამწყრა-
ლე ჩულები?..“

გახსოვს მე და შენ რა რიგად ვიყავით დამშეულები?..
რასა მსახურებ ბატონსა? როგორა ცხოვრობ, დო-
ბილო?..“

„ტურფამ“ მიუგო: „მურია რა გითხრა, ჩემო ძმო-
ბილო?..“

ვხედავ ჩემს ალას უყვარეარ, ბლომად ჰქონია ფუ-
ლები,

სულს არ იშურებს ჩემთვისა, მომირჩა ძველი წყლუ-
ლები;

ბედს აღარ ვწყველი ჩემსასა და აღარც ვწყველი
პატრონსა

ეკამ და ესეამ ვერცხლის ლანგარზედ, ვეთამაშები
ბატონსა;

თუ დავიღალე, მაშინ კი ვგორაობ ხალიჩებზედა!..
შენ რალასა იქ, ძმობილო?.. ხომ არას ჯაერობ ჩემ-
ზედა?...“

„მენა?—მიუგო „მურიამ“—ვისზედ რა მეთქმის
ცუდია....“

ჩაღუნა თავი ბეჩაემა, ამოიძუა კუღია!..
 „ვცოცხალვარ ძველებურადა: ვითმენ სიცივეს, შიმ-
 შილსა,
 ედარაჯობ აღის სახლკარსა, იმის საუნჯეს ცოლ-
 შვილსა,
 ძილი რომ მომტეხს კისერსა, წაეწევი ღობის ძი-
 რანსა,
 ეკლები მჩხვლეტენ გვერდებში, შხაპუნი გააქეს წვი-
 მასა!..“

და თუ უმეცრად შევეყვფე, ძილი დაეუფთხე აღასა,
 ამაჰრელებენ სახრითა, ჩამკერენ ქუსლიან წალასა!..
 მაგრამ, მე ვხედავ ბეჯითად, ამ ჩენს საძაგელს
 დროშია,
 ჭკვიანს სჯობია მასხარა, ცხერის ძაღლს სჯობია
 გოშია!..“

ეს მაინც მითხარ: რა რიგად, რით გაერიე ხალხშია,
 რომ სუსტი ფინა-გოშია დამკვიდრდი აღის სახლშია?..
 მაშინ, როდესაც მე, ბეჩაეს, არა მაქეს მოსვენებანი,
 შენ კი გეტრფიან ყველანი, შენნი ისმიან ქებანი...
 შენ რას ჰმსახურობ?..“

— „რასაო?—მიუგო „ტურფამ“ სიცილით—
 მე მხოლოდ ვხუმრობ, დაედივარ უკანა ფეხით, კინ-
 კილით,
 ყალბზედა ეღგები და ისე ვცეკვავ, ვაცინებ აღასა!..“

— რამდენი ნატრობს „ტურფას“ ბედს, რამდენი
 ჰბაძავს ამასა!..

ლომი და კოლოები

მძლურს ნუ სცინი და სუსტს ნუ სჩაგ-
რამ?

ამაყად, ბრიყვად, წიხლებს ნუ წაჰკრამ,
ნუ დაენდობი შენ შენსა ღონეს,
თორემ უძლურიც ზოგჯერ გიმონებს:
დაგიდარაჯებს, შეგვირჩევს ღროსა,
აეად რომ იყო, ან გეძინოსა,
— ველარ მოიხმარ შეილსა და ძმასა—
და ცხვირში გადენს ნალველს და ძმარსა!...

არაკად ასე იტყვიან, მეც ასე გამიგონია:

ლომმა ვასცინა კოლოსა, რადგან მცირე აქვს ღო-
ნეა;

კოლო არაფრად ჩაგდო, — ან კი რა მოსაწო-
ნია?

ბუზებში ყველა სჯობია, ფუტკარიც (ასე მგონია).
კოლომ იწყინა ლომისგან ამ გვარი მედიდურობა
და დაიქადა მრისხანედ (არ გეგონოსთ კი ხუმრობა):
„ეუჩენებ თავისს თამაშას, — მე თუ ეგონივარ მძრომია?
ვაჩნაელებ როგორც თიკანსა, ვნახამ რაღაცა ლომია!...“
მიუხდა ბზუილით ლომსა, გამოუტყადა ომია...
ლომს ჩაეცინი გულშია, ყურსაც არ ანძრევს ამაზე,
კოლო კი ბზუის, ჰკრა საყვირს და ლომს დააჯდა
გაეაზე...

შეჰყვირა ლომმა მრისხანედ, მოეწო გავა ძალიან,
მაგრამ რას უზამს კოლოსა? კოლო ქარივით მალდია!..

ხან ცხვირში, ხან თვალღებშია, სულ დასტრიალებს
ბზუილით,
ხან ყურში ჩაუფუჩუნებს, მარდად ჩაუფლის წუილით!...
აგერ შუბლზედაც მიეკრა, ლომის სისხლსა სწოვს
ძალზედა,
ცხვირშიც შაუძერა და მერე დააჯდა ხერხემალზედა!...
გადაირია მხეცთ მეფე, გაშმაგდა ლომი ფიცხელი,
კბილების ღრჭენით ღრიალებს, კენესის და გმინავს
ვით ხელი!..
ტყე და მთა-ბარი ზანზარებს, შეკრთნენ, შეშინ-
დნენ მხეცები,
მირბიან უგზო-უკელოდა, თითქო ცეცხლს სწვიმ-
დეს ზეცები!...
ლომმა იშუოთა, იბრძოლა, დეცა ძალმოდებული,
ვეედრა კოლოს, ამანაც შეუნდო შეცოდებული!...
როცა რომ კოლომ ლომს აპატივა, უმეცრებისა და-
ნაშაული,
ყველას შებზუვლა ეს გამარჯვება და გაღიზადა დღე-
სასწაული!...

გ ლ ე ხ ი გ ა ჭ ი რ ვ ე ბ ა შ ი

ემოდგომაზე ბნელს ლამეშია,
ქურდი შეუძერა გლენს კარებშია;
მეძერა, დაჩხრიკა სულ მთლად:
სახლ-კარი,

ხულა, მარანი, ქერი, ამბარი...
ამ დროს ვინ იყო ქურდის მნახველი?
ღმერთმა დასწყევლოს იმის სახელი!
იესო ქრისტემ არ დააცალა!...
მისდგა კიდობნებს, სულ ამოცალა!
ცხრილის წადებაც არ იუარა,
თითქმის ხის კოეზიც არ დაიწუნა,
მასუკან ხელი მოუტაცუნა
და ჩამოიღო კედლიდგან კეხი...
უსეინდისოდ გაქურდა გლენი!..
ან სეინდისი ვინ მისცა ქურდსა?
ქვეყნისა მტერსა, ზნეობით მრუდსა?!..
და ამ ნაირად საბრალო გლენი,
დაწვა მდიდრად, ადგა ღარიბად
(გაძარცვეს სულ-მთლად, მერე რა რიგად!),
და ღარიბებში ჩაიდგა თენი!..
ჩივის და ტირის საწყალი გლენი:
„ღმერთო, ამ ქირში რაზედ გავები?
რომ დამცემოდა, მერჩინა, მეხი...“
შეკრიბა ყველა ნათესავები,
ნათელ-მირონნი და მეგობრები,

მოხელები და მეზობლები,
 ევედრებოდა: „შემიბრალებო,
 შემეწიეთო, შემიწყალებო...“
 ყველა შეწუხდა და გულ-მოდგინედ
 რჩევას აძლევდნენ საბრალოს მძიმედ:
 თედო იძახდა: „იცი, ძამიაც,
 შენ ხომ არ იყავ საქმის ხამია,
 უნდა გქონოდა ჭკვა და გონება,—
 არ გაგემხილა შენი ქონება...“
 მეორემ უთხრა: „თუ გქონდა ფული,
 კარებს უნდოდა კარგი ურდული...“
 „არა, ნათლიაე!—იძახის პაეღე—
 ქურდს ხელი როგორ ევლარ წააეღე?..
 და როგორც ვხედაე შენ ეზოშია,
 არც კი გყოლია, ეკონებ, გოშია?...“
 „იქნება მართლა?—იძახის ბესო—
 მე გაჩუქებო ქოფკის ლეკვებსო,
 მაინც ხომ უნდა გადაეფყარო...
 მაშინ, თუნდ დაგრჩეს სახლი უკარო,
 ფიქრი არ არის...

და ამ გვარადა,
 მრავალი რჩევა მისცეს ამათა;
 საქმით კი არ ეინ არ შეეწია,
 რომ გელხს ცოტა რამ წამოეწია.

წუნია სარძლო

ალი საქრმოზედ ხშირად ფიქრობდა...
(ამითი სარძლო ღვერთს არ ჰგმობდა)
და არც ცოდვია უმანკო გრძნობა;

ამპარტევანი იყო ეს ქალი,
დაწუნებაში არ ჰყევანდა ცალი:—
ის დაეძებდა საქმროს: ლამაზსა,
დიდის კაცის შვილს, ყმაწვილს და ნაზსა,
დაჯილდოებულს
და პატიეცემულს,
მამაცსა, მხნესა,
ჰკვიანს და ბრძენსა...

ყველა სიკეთე რომ ჰქონდეს ერთსა,—
აბა, მიბრძანეთ, ვისა აქვს ესა?...
ერთიც გახსოვდეთ ამ ქალის კილი:
მაგის ტრფობაში იყავით ფრთხილი:—
ვინიცობაა, რომ შეიყვაროთ,
ექვი კი გულში არ გაიტაროთ!..
საოცარია! მაგრამ დახე ბედს:—
ყველანი მაინც დასტროფოდნენ ამ მტრედს,
მოჩეულები,
დარჩეულები!

ესეც იცოდეთ, საქმროს რჩევაში,
იმათ კიცხვაში, ამორჩევაში,
ეს ქალი იყო დიდი წუნია....
(ამ თქმით, მგონია, არ მიმტყუნია.)

ასე ამბობდა:

(თუ კიდევ ჰგონობდა)

„რად ვარგანანო ეს საქრძოები,

სხვები ნახონო საცოლოები,

მაგათში აბა რომელს წავეყვო?

ის არა სჯობსო, ცოცხლად გავსპეო?!..“

თვითორეულსა რაცლას სწამობდა

და ამაცობით ასე ამბობდა:

„იმას შეჰხედეთ, რას უვავს ცხვირი?

თითქო ებასო ზურნა, ან სტვირი;

მეორე, დათვის ჰგავს და წარბ-სქელია;

მესამე ბრიყობს, ჭკვაზედ თხელია;

მეოთხეს ჯილდო არა აქვს სულა

და ამ ქვეყნიდვან კიდევ წასულა;

მეხუთე, თუმცა ჯერებით სავსეა,

მაგრამ მხეცია და უმსგავსია!...“

მეექვსე, თუმცა ჭკვიანი არი,

მაგრამ სუსტია და ჩამომჰკნარი...“

ერთია მხოლოდ ტურფა და წყნარი,

ჭკუა რომ ჰქონდეს, იყოს მდიდარი,

შევიქმნებოდი მე მისთვის მკედარი!..“

მაგრამ ჯიბეზედ ძრიელ თხლად არი!...“

არ იქნა, ამ ქალს, ამოდენს ჯარში,

არაინ მოხდის სრულებით ჭკვაში!

საცოლოებმა გატრუნეს სული,

აღარ დადიან, აღარ აქვთ გული...“

ორს წელს სულ ფეხი ამოიკვეთეს...“

მოციქულობა სხვებმა გამართეს:
სულ მდარეებმა,
პატარეებმა...

„რას მიჰქარავენ!—იძახის ქალი—
აბა ეინ არის მაგათი ცალი?!.
მაგათ თუ ჰგვანდნენ, მე რომ მეტროფოდნენ?
მაგრამ მეტს სიტყვას ვერას მეტყოდნენ...
როგორ წაეყვები მაგ უგუნურებს?—
არც კი გაეანძრეე მაგათთვის ყურებს!..
თითქოს ფჩქარობდე გათხოვებასა!..
რაზედ დაეყვები მაგათს ნებასა?..
რად შეეიზღუდაე მე უფლებასა?..
დღე ემხიარულობ, ღამე ვისეენებ,
მაშ თაეზედ ბატონს რად დაეყვინებ?!.
უცებ რომ წაეყეე ქმარს, რა წესია?—
არც მაძღვეს ნებას ჩემი სქესია!...“

ეს ყმაწვილებიც ჩამოეცალნენ,
ამდენს უარზედ სულ მიიმალნენ!..
ერთს წელს უყურებთ, არ ეინ იღებს ხმას,
მეორე წელსაც არა ეინა სჩანს:

არც მაქანკალი,
ალარც სხვა ქალი..

შამოგებაერდა ჩვენ პატარძალი!..
ზის და სთელის თაეისს ამხანაგებსა...
(ეხალისება საბრალოს ესა...)

ერთი გათხოვდა, ერთიც დანიშნეს,
ჩვენი სარძლო კი სულ დაივიწყეს!..

ჩაფიქრდა ქალი!..
 სარკვე მუხთალი
 მოაგონებდა გასათხოვარსა,
 რომ მის შეგნებას დრო წარმავალი
 დაუწყებს ცრცხასა!..
 მართლაც, შეხედეთ: მოაკლდა ფერი,
 შემდეგ თმაშიაც გაუჩნდა მტერი:
 ქალარა, თეთრი!.. მხიარულება
 გაუქრა გულში... არ ეგულება
 აღარც თვალეში, იმ ცეცხლის ალი,
 რომ სწვამდა ტრფიალთ იმისი ძალი!..
 შეჰხედეთ ხვედრსა...
 ეახ ამ ბედსა!..
 იყო, დრო, როცა გარს ეხვეოდნენ,
 თაყვანსა სცემდნენ და ესეოდნენ;
 ახლა კი, ღმერთო, რას ეხედავთ ჩვენა?!.
 ნეტა ამ დღეში რამ ჩააყენა?..
 — წუნიობამ და ამაყობამ,
 ზოგი კიცხვამა და ზოგი მტრობამ!..
 შემდეგ ამისა, ეს ჩვენი ქალი,
 თუმცა კი გვერდზედ უმზერდა კაცებს,
 (რას სწყრება, ვაჟო, არ ვინ იტაცებს...)
 მაინც სიამით წაჰყვა საწყალი
 ელამსა, კოჰლსა, ყრუს და კუზიანს!—
 და ამაშიაც არ ჰხედავს ზიანს...

ბაყაყენი, მთხოველნი მეფისა

აყაყთ მოსწყინდათ თვით-მმართველობა,
 უსაქმოდ ყოფნა, თავისუფლობა...
 მიჰმართეს ღმერთებს არ გვეყავსო მეფე—
 სთხოვეს, უბოძონ, მათაც ხელმწიფე...
 ამათს თხოვნაზედ—როგორც გაეიგეთ—ღმერთს გა-
 ეცინა თურმე ძალიან...
 ან რომ ჩაფიქრდეთ და ეთქვათ ჩვენთვისა, ბაყა-
 ყებისთვის ღმერთს სად სცალიან?...
 მაგრამ უფალმა ისმინა თხოვნა, რადგან ბრძანდება
 დიდ-მწყალობელი
 და ბაყაყებსა უბოძა მეფედ უმეღლებელი ვერხვისა
 ძელი.

დაემო ზეცით ხე-მეფე მსხვილი,
 მორი ვერხვისა, ცუდად გათლილი,
 დიდის უხუილით,
 დიდის ზუილით

და ისე მტკიცედ ჩაეცა ჰყანტში,
 თვის, სამეფოში, ლელ-ჰალიანში,—
 რომ სახელმწიფომ შექმნა ზანზარი...
 ბაყაყებს შიშით ეცათ თავს ზარი...
 სულ მიიმალნენ აქეთ-იქითა,
 თავს ვერა ჰყოფენ მეფის შიშითა...

მეფე კი—რომ ეთქვათ—არ სჩანს ხმოვანი,
 ძლიერ მძიმეა და ახოვანი,
 ძვეს დარბაისლად, ღინჯად და ჩუმად,
 მაგრამ მოჩანს კი, როგორღაც, უმაღლ...
 ქვეშევრდომები ჯერ ვერა ჰბედვენ, რომ მიეკარნენ
 დიდებულს მორსა,
 შიშით, შორიდგან იჭვრიტებიან, ვფარებიან ლელსა
 და წნორსა,

აბაყუნებენ დიდროვანს თვალებს...
 რაკი შიშისგან შეიქაქანეს,
 წამოიწიეს ბატონისკენა...
 (მეფე არ სწყურება, ღიღი აქვს თმენა...)

შემდეგ მალეითა,
 ღიღის კრძალეითა,
 წინ წამოსკუბდენ ხელმწიფესთანა,
 ზოგი მოვიდა, როგორც ძმასთანა,
 და ამოუჯდა გვერდით... მასთანა
 ზოგმა გაბედა ზურგის შექცევა...
 (მეფე კი ითმენს ამათსა ქცევას...)
 ბოლოს—ბრიყვები—რაებს შერებიან?—
 თვითონ მეფესაც ზედ ახტებიან!..
 ვერ შეიგუეს ამ გვარი მეფე,
 ხელ-ახლად სთხოვეს უფალს ხელმწიფე.
 უსმინა ღმერთმა ბაყაყებს ლოცვა
 და ახლა მეფედ მათ წერო მოსცა.
 ახალი მეფე არ არის ძელი,—
 წერილ კანჭა არის და ნისკარტ გძელი,

არ წააქეზებს სამეფოს ერსა,
 არც გააცინებს თვის თავზედ მტერსა,
 მკაცრია ძრიელ და დამნაშავეს—
 ბუზივით ჰყლაპავს,—იქვე ათავებს!..
 მის საშსჯავროში მართალი არ სჩანს:
 უსწორ-მასწოროდ სუყველასა სქამს!..

გააელო მუსრი მეფემ ძლიერმა,
 გაიძლო კუჭი წერომ შშიერმა!..
 შეძრწუნდნენ ერთობ აქ ბაყაყები
 და შეაწუხეს კიდეც ღმერთები!..
 ასე სჩიოდნენ: „შეგვიბრალეო,
 გვიშველე რამე, შეგვიწყალეო!..
 სხვა მეფე მოგვე: ეს არ ვარგაო...
 ჩვენ სასოება დაგვეკარგაო...
 ჩვენ ყურს არ გვიგდებს... რაკი მოჰშივა,
 დალაჯუნებს სამეფოშია
 და ბაყაყებსა ბუზივით ჰყლაპავს!..
 ამგვარი მოელა,—აბა რასა ჰკავს!..“

გადმოიხედა უფალმა ზეცით
 და ასე ბრძანა:

— ეინ გამოგვზენათ?...

უწინ არ იყო მეფე მოგეცით?

ვერ დააფასეთ, ვერ შეიფერეთ...

მეორე მეფე გადაიმტერეთ...

ის მშვიდი იყო, ეს მკაცრი არი,

ამოგადინათ ხომ ცხვირში ძმარი?!..

გირჩევთ თქვენ ისევ წეროს მიჰმართოთ,

რომ უარესი არ დაგემართოთ!...

ძალღების მეგობრობა

ამხარეულოს მახლობლად იწვნენ ბროლია და მურა,
 მზეზედ თებოდნენ მაძღრები, ყურ-მოჭრილი
 და გრძელ-ყურა;
 სახლის დაცვა კი ძალღებსა არ მოსდიოდათ ფი-
 ქრშია,
 რომ უცხო პირი და ქურდი ამათ ჰყოლოდათ ში-
 შშია;
 დღე არა ჰყევდნენ, ღამე კი მუდამ ეძინათ ჩალაში,
 არას დასდევდნენ, რომ აღა ჩაეარდეს ხათაბალაში!
 ბოლოს გაგორდნენ, დაიწყეს ერთმანეთისა აღერსი
 აქებდნენ ერთი მეორეს, შენ ხარო ნამდელი მწყემსი,
 შემდეგ შეექმნათ ზაასი: ძმობაზედ, მეგობრობაზედ...
 ბროლიამ უთხრა მურიას (მოვიდა უცებ გრძნობაზედ..):
 „იცი, ძამიავ, რა გითხრა?—მოდლი ვიცხოვროთ ძმუ-
 რადა!
 ხორცი ბევრი გვაქვს და წვენი, პურიც გვეყოფა,
 პურადა,
 რალაზედ ეჩხუბობთ ხანდისხან? რას ვიყოფთ, ნეტა
 ძმობაში?...
 გაგიგონია ხომ, რომ ძალღს აქებენ მეგობრობაში?...
 მაშ მოდი, ჩვენც დავმეგობრდეთ, საქმე გავაწყოთ
 ხერხადა,
 ვინც რომ ჩვენ შემოგვიტოს, ჩვენც შევუტოთ
 ერთადა...“

—„მოდი, ძმობილო!—სთქვა მურამ—კარგი იქნება ძრიელა!—

ინც უღალატოს ერთმანეთს ის ღმერთმა გაატყველა!..“

გადაეხვიენენ ერთმანეთს, ჩენნი მურა და ბროლია, ნაზადა ჰლრღნიან ერთმანეთს, როგორც ქმარი და ცოლია! .

ამ ეჟმად მეგობრობაშიდ არა ჰყვანდათ ამათ ცალი... ამ დროს ძალღებს მშვარეულმა გადმოუგდო დიდი ძვლი...

ეცნენ ორნიე, წაიჩხუბნენ, სიყვარული წახდა ძელითა და ახალი მეგობრები ძლიესლა გააშვეედეს წყლითა!..

ამ ნაირი მეგობრობა ქვეყანაზედ არის ხშირი; ახლანდელსა მეგობრებზედ ვერას იტყვის ჩემი პირი... ჰხედავ, ჰკოცნიან ერთმანეთს, არ გსურს მოაშორო თვალი, მაგრამ თუ გსურს გამოსცადო,—აბა გადაუვდე ძვლი?!..

გ ლ ე ხ ი კ ა ც ი დ ა ნ გ ა ს ა კ ი

ლები კაცი სახლდებოდა (დასახლება არის ძნელი) ..

წაეიდა, ძროხა იყიდა, მასთან ერთი საწველელი.

რა დაბრუნდა შინათკენა, ტყე-ტყე წყნარად მოდიოდა,

აქ ყაჩალი გადმოუდგა, პირს ალ-მური ასდიოდა!...
 შეუყვებოდა ამ გლეხ-კაცსა, აცვლევინა საწყალს ფერი,
 მერმე მიჰყო და გაძარცვა, სულ წაართვა ყველა-
 ფერი!

— „რას მემართლები?!“ — შეჰყვებოდა გლეხმა. —

ყაჩალი ყვირის: „გატრუნე ეგ ხმა!..“

— „რას მემართლები, შე ოჯახ-ქორო!..“

„სუ! თორემ მოგკალ!.. მოძებნე სორო!..“

— „ძლიეს მოვებროვე ორიოდ გროში,

ამ სიძვირეში, საძაგელს დროში

და ძლიეს ვიყიდე ეგ ერთი ძროხა...“

„სუ მეთქი, თორემ გაგიშრე ხახა!..“

— „ღმერთის გულისთვის!.. შენ ჩემო თავო!..

ისევე სჯობია, რომ ჩამაქვაო!

კაცი ხარ, განა გამკრავი მგელი?!...“

„აჰა, დაიჭი, მაშ საწველელი... —

მე ხომ არ მინდა ძროხა საწველად:

სუკები მინდა მარტო საქმელად,

ტყავი — ქალამნად, ბეჭი — სათლელად!...“

მ ა ი მ უ ნ ი

მილით აღრე მებრეების ოროველა მოისმოდა,
 რეა ულელსა ხარ-კამბეჩსა წინ კისრები წაე-
 წოდათ
 თან გუთანნი ოფლით, ხენეშით გაჰქონდათ და გა-
 მოჰქონდათ,

გუთნის დედას შავი მიწის ბელტი ბელტზედ გადა-
ჰქონდა.

ოფლით პური მონაგები აღარ ელის ჩემსა ქებას,
ქრისტეს ჯვართ ნაკურთხია, რალა მისცემს ამას
ენებას?..

ენც გაიელის, ხარ-გუთანსა შემოსძახებს გამარჯვებას:
„შემატება მებრეებსა, მკლავის ძალა გუთნის დედას!“

ამის მნახველს მაიმუნსა გულში შური შაუვიდა,
მოინდომა ეთომ შრომა, თუ კი რამე გაუვიდა,
მოიძია ერთი მორი: ხან ასწევდა, ხანა სთლიდა,
ხან ზედ ზურგზედ მოიდებდა და ამოდ ოფლსა
ღვრიდა...

ხენეშის, შრომობს ერთგულადა, იტანჯება საცო-
დავი,

ოფლსა ღვრის და ძლიეს ქაქანებს, არ დაზოგა.
თავის თავი,

მაგრამ მადლს და გამარჯვებას მაიმუნი ვერ შეესწრა,
რადგან ამის შრომაშია სარგებლობა არა სჩანს-რა..

ვ ი რ ი

წოცა უფალმა შექმნა სამყარო
და გააჩინა ყველა ცხოველი,
მაშინ მუტრუკიც, რალაც უგვარო,
გაჩნდა იმათში ნარის მძოველი...
პაწაწა არის, როგორც რომ თრია,

ამაყობით კი ყველაზე დიდი.
 და რადგან ჰქონდა მხეცების რიდი,
 სირცხვილით, მალეით ტყე-ტყე ეთრია.

ვის მიეკაროს?

ვის შეეღაროს?

ვისთან გამოჩნდეს მცირე ტანითა?

სხვის სახადილოდ,

სხვის სასაცილოთ,

ამისგან ძნელად ასატანიოთ?..

მიჰმართა გამჩენს ჩვენმა ჩოჩორმა

და მოახსენა ასე კოტორმა:

„ვეფხვებს და ლომებს,

უგენს სპილოებს

რომ მიანიჭე ახოვანება,

ყველა მათ აქებს,

მე კი მაძაგებს,

სულ დამიმცირეს ამპარტაენება!..

ველარ გავსულვარ სირცხვილით კარში,

სუყველას გააქვს ჩემზედ განგაში,

ვერ გამიგია და მეკვირება:

რა დავაშავეთ ნეტა ვირებმა,

რომ ჩვენ პატივი სულ აგვეყარა?...

ამ ბედმა დღენი სულ გამიმწარა...

ტანად მჯობია უმსგავსი ციცა...

ბოჩოლას ტოლა ვიყო მაინცა.

მაშინ ნახედნენ ლომი და სპილო,

მათს სიამაყეს თუ აქვს ადგილი...

მეც მიწყალობე, შე დალოცვილო,
 რა ერთიც იყოს ტანი მოზდილი...“
 ეს თხოვნა იყო, განაკვედრება,
 და შეისმინა ზეცამ ვედრება:
 მუტრუკს უბოძა დიდი ვირობა...
 ამ მოწყალებას ყველა ჰკვირობდა...
 გახდა ჩოჩორი ვეება ვირი
 (მას აქედ არის სუყველგან ხშირი)...
 მასთან მოეცა ხმა უცნაური
 და ორი მეტად გძელ-გძელი ყური!..
 შექნა ყოოყინი ვირის ჩოჩორმა,
 აქ ბანი მოსცეს ტყემ და მინდორმა,
 ძლიერ შეძრწუნდა ყველა სულდგმული,
 შიშისგან მისდით ფერი და გული...
 „რა მხეციაო?—ჰკითხვენ სუყველას—
 ეშვი ექნება სწორედ განთქმული,
 რადგან თავი აქვს დიდი ყურგძელას;—
 კითხვა არ უნდა—ჩქებიც მრავალი...
 ნეტა ვისია ჩამომავალი?..“
 ჰკვირობენ, თრთიან ამ ახალს ქირზედ,—
 შეიქნა ყველგან ბაასი ვირზედ...
 მაგრამ იჩინა სიბრიყვემ თავი,
 მალე გაიგეს, რაც იყო ვირი,
 და წამოჰკიდეს ზურგზედ ნახშირი!..

მგელი და თაგვის წრუწუნა

ამოუყარა მგელმა ცხვრის თარას
(განა ქურდივით რამეს იპარავს?),
ძალით მოიგდო ზურგზედ ბატკანი

(არ იყო მისგან ეს გასაჭირი)

და აქნევიანა ტყისაკენ პირი...

მწყესებს კი სძინავს,

ძალლი არ ღრინავს,

ხმის ამომღები არ სჩანს მათგანი...

გამოხრა კრაფი მხეცმა ძლიერმა,

გაიძლო კუჭი მგელმა მშვიერმა...

რომ დაიღეშა,

ლოქათი მრეშა,

გამოიძენდა

და ძლიესლა ხენეშა

ზოგი გადასდო ეახშმისათეინა,

იქვე დაიდო დროებით ბინა,

და განცხრომაში ჩამოეძინა!..

ამ დროს გამოჩნდა თაგვის წრუწუნა,

წამოგებარა პატარა ნაქერს,

თქვენც არ მომიკვდეთ არ დაიწუნა,

წააელო პირი... ეილა დაიქერს...

სოროს ბღღარძანი კი მოადინა!..

გაიგო მგელმა... „ვინ არის, ვინა?!...“

შექნა ღმუთილი, იწყო ღრიალი,

კბილთა ღრქიალი, თვალთა ბრიალი,

ყვირის, „მიშველეთ!.. ეინ ხარ ნაქები?...“

თაეზე დამესხნენ ავაზაკები!..“

ანდაზათ ცუდათ დადებულია,
 რომ „ქურდის ქურდი ცხონებულია...“
 მე მოგახსენებთ ამ ზღაპრის იგავს
 თქვენვე მიჰხედებით, ვის ზნესაც მიჰგავეს:
 ზოგი ცბიერობს, მისდევს ზაკეასა და არ მოიშლის
 ცარცვას და მზაკერობასა,
 ზოგი მსაჯული ჯიბეს გვითხელებს, გზირებს კი
 სწამობს ავაზაკობას!..

ე რ ი ლ ო ბ ა ე რ ი ს ა

ლეხმა ლომს სთხოვა ცხერების ნაცე-
 ლობა

და ესე თხოენა,
 არ დააყოენა,

მელიას პირით თურმე აცნობა...

რადგან მგლებზედა, არის ცული თქმა,

მათზედ ყოფილა ბევრი ცული ხმა.

ბატონმა ლომმა, ამ საქმეშია,—

საკიცხაესა და გასაქექშია,—

რომ არ აჩვენოს ერს გულგრილობა...

ბრძანა ერთიან მხეცთა ყრილობა...

შემოკრბენ მხეცნი, მცირე და დიდი,

ყველამ უნდა სთქვას, თუ არ არს ფლიდი,

რაცა სმენია მგელზე მას ცული,

კარგი, ან ავი,
 ან სამართალი ხომ არ აქვს მრუდი?
 ან ხომ არ არის ჩუმი ამკრავი?...
 უყარეს კენჭი... ამდენს ჯარშია,
 არ ამოჰსელია არც ერთი შავი!...

— და მგელი-სეაფი,
 შამასახლისათ დასვეს ცხვარშია!...

— ცხვრებმა რაღა სთქვეს,
 როცა გაიგეს?
 ან კი საღ იყვნენ ამ დროებაში?
 ან თუ დაესწრნენ, ამ ყრილობაში?...

— არა ბატონო!.. ის ეულები:

ცხვრები
 და თხები,

იქ არ ყოფილან მიწვეულები?...

შე კი აქ ეიტყვი—და ასე ეფიქრობ—თუნდა გადამ-
 ხდეს ას-ჯერ „საბრიყო“,
 რომ ცხვრების ხმობა, ამ შემთხვევაში, უფრო და
 უფრო საჭირო იყო!...

ო რ ი ბ ა ლ დ ი

ასწაულებლისკენ გასწიეს გიგომ და სანდრომ
 აღრიან,
 ყველა მათ აქებს ძრიელა, პირველს შავირ-
 დებს აღრიან...

მოვიდნენ სხვებზედ უწინა, სწავლის დრო ჯერ კო
არ იყო.

გიგომ იფიქრა აღრეა. აქ რისთვის უნდა მდგარიყო,
მოზრუნდა უთხრა სანდროსა: „იცი რა გითხრა ძა-
მიანე?...“

აგერ გადვიდეთ ბაღშია, იქ დაერჩეთ ერთი წამია...
წაბლებს ასხია ისეთი, სულ ზედ ემტერევა ტოტები,
შაეიდეთ, კარგა გამოეძღეთ, თუ კი ზედ ავებლო-
ტებით...“

— „არა, ძმობილო, ტლუ ხეა. ჩამოვევარდები, მოეკედე-
ბი;

მე გიზურგულეებ, თუ გინდა, კომშიდგან შეუჩო-
ჩდები...“

ადი, დაკრიფე, შენც ჭამე მეც ბლომად გადმომი-
ყარე“.

გადვიდნენ ბაღში ბაღლები, იწენიეს ეკლის სიმწარე...
სანდრო არ ახსოვს გიგოსა, სანდრო ილოკამს ტუ-
ჩებსა,

წაბლი არ ერგო სანდროსა, გიგოს ჩამოსელას ურ-
ჩეგსა...“

ბეერია ქვეყანაზედა დღეს გიგოსთანა ბიჭები,
სანდროებს უზურგულონიათ, მიუშვერნიათ ბეჭები,
შეუსომთ მალლა, წაბლს სჭამენ, სულ აღარ ახსომთ
ძმობილი,
ნაქუტებს არც კი უყრიან, თითქო არისო გმობილი...“

ვიწი და მკელი

მგელი მოუხდა ერთს ვირსა და ამის შექმნას
ლაშობდა.

ვირი ევედრა მგელს დიდათ და მოწიწებით
ამბობდა:

„ეცი რომ შემქამ, ბატონო... თუ სულ არ მომი-
ძულეო,

ერთი ეს სიკეთე მიყავ, ანდერძი შემისრულეო:

ქაჩაჩში ლურსმნის ნატეხი ჩამჩა და ამომიღეო.

მასუკან, როგორც გერჩიოს, წამიღე-წამომიღეო...

შემქამე, შენ ჩემი ხორცი ღმერთმა შეგარგოს ტკი-
ლათა,

ალარც მოგხედება კბილებში ლურსმანი,—შემქამ
რბილათა!...“

მგელმა უსმინა ვირს თხოვნა, იმის ანდერძს სწო-
რეთ არ სტეხს,

მიჰყო პირი ერთგულათა, ჩააფრინდა ლურსმნის ნა-
ტეხს...

ამ დროს ვირმა, ღონიერათა, ტყუბათ წიხლი გაი-
ქნია

და საბრალოს მგელს კბილები სულ ერთიან ჩამატერია!

მაშინ მგელს თავ-ბრუ დაესხა, შეჭლმუეკლა: „ეაჲ,
დედაო!

მაცდინა ვირმა, გაებრიყვდი, ცუდი დღე გამითენდაო...

ბარემ მექამა ეგ ვირი, ჩემთვის ის არა სჯობდაო,

თორემ მე ბრიყვს და სულელსა ნალბანდობა რა
მრჯოდაო?!...“

ეს ზღაპარი ჩვენ გვასწავლის,
რომ მწე უნდა იყო მოძმის,
თუ უყურებ მოძმეს მტრულად,
არც ის მოგცემს ხელს მოყვრულად.

ობოლი და მისი დედა

ბოლი ერთხელ ჰბედაესა
და ჰკითხავს თავის დედასა:

„ყოველს კაცს რომ ჰყავს—ხომ ეიცით—მამა,
მე რად არა მყავს, თუ ღმერთი გწამს?..“

— „შენც გყვანდა, შეილო—მიუგო დედამ—
მეგრამ, რა გითხრა?... თქმასაც ვერ ებედაე...
წყალში დაიხრჩო, საწყალობელი!..
დაგიჩი მარტო, შენი მშობელი...“

„როგორ თუ წყალში?—“ჩაჰკითხა შეილმა,
თვალცრემლიანმა, ობლათ გაზდილმა,
„ნეტა იმ წყალზედ, არ იღო ხიდი?..“

— „ღიანაც, შეილო, კარგი და დიდი,
მეგრამ შორს იყო მეტის-მეტათა“.

კელავ ჰკითხა შეილმა,
წყნარმა და ზრდილმა:

„ფონს რომ მიაღვა მამა ხეტათა,
იმას რომ ევლო აქამდისინა,
ვერ მოვიდოდა, ნეტავი, შინა?...“

მაშინ ამაზედ მიუგო დედამ:

— „ისევე ბაღლი ხარ, როგორცა ვხედავ!..
 ეგ რომ მამაშენს მოჰგონებოდა,
 ხომ წყალშიც აღარ დაიხრჩიებოდა“
 ვხედავთ აქ ფონს დააბრალებს, რადგან შორს
 იყო ხილიო
 (ქერივმა ეს სთქვა მიზეზათა),
 მაგრამ თქმულა ანდაზათა:
 „შორი გზა მოუარეო და შინ მშვიდობით მი-
 დიო.“

კ უ ღ ა მ ო რ ი ე ლ ი

ორიელი და ერთი კუ დამეგობრდნენ დაძმო-
 ბილდნენ,
 შეკრეს პირი, რომ ერთმანეთს თავის დღეშ-
 არ მოსცილდნენ.
 გასწიეს და გზას შეუდგნენ, წინ დაუხედათ დიდი
 წყალი,
 ამ წყალს ხილი არსად ჰქონდა და არც ფონი გა-
 საეალი.
 მაშინ უთხრა კუმ მორიელს: „მოდი ზურგზედ შემ-
 გეჭიო,
 შეეცურდები და გაგიყვან, სადაც ჩანს დიდი ბეჭიო...“
 შეაჯდა კუს მორიელი და დაუწყო ზურგზედ კბენა.
 კუს მოეწო ძრიელ კანი, ლამის გამოაგდოს ენა,
 და ჰკითხა მას, მორიელსა: „ძმაო, ნუ მკლავ, რას
 შერებიო?..“

მორიელმა უპასუხა: — „ტყუილათ ნუ მიწყრებიო. არც მე მნებავს შენი კბენა, მაგრამ მე ვერ დაესცხრებიო, რადგან ყველა ჩენი გვარი ასე არის გაჩენილი: მტერს, მოყვარეს, ყველას უკბენს, ბრაზით, შხამით გატენილი!..“

მაშინ ჩენმა კუმ იყვინთა, დიდხანს დაიყურეყუმელა, მორიელი მისცა წყალსა, დაღუბა და დაანელა! თან ასე სთქვა: „უკაცრაოთ! ჩემი გვარიც ასე არი, თუ ნაკბენს წყლით არ დაეიბანთ, სიკვდილი გედევს საოცარი!..“

დაისწავლე, მე იგაეით, რა გიამბე, რა მოეჩმანე და მეგობრათ კარგი კაცი მეზობლებში მოინახე, თორემ მორიელის ძმობა, ენა თქვა, რომ კაიანო? ნათქვამია: „აეი კაცი, აღდგომასაც აეიანო!...“

დათვი და გლეხი

დათვი გლეხკაცს შეეტაკა, ამოიღო ქვეშა, სჯიჯგენის საწყალს, ჰკბენს და სწეწავს, ზედ წააჯღა მრეშა...

ამხანაგმა დაუქანა: „დაეთხოვე დათესო. გამოეჩქარე, წაეიდეთ, ბევრი საქმე გეაქესო...“

დათვის ხელში ჩაეარდნილმა, უპასუხა მას: — „ის არა სჯობს მომეხმარო, მაგ სულელურს თქმასა?...“

ზომ ჰხედავ რომ მე დავეხსენ, ეს კი არ მეშვება,
მაგრა ეყვეარ დაბლუჯული, სულ არ მომცა შვება.

ახლა მინდა შესაფერი ანდაზები ჩამოეჩმასო:
„დათვი როცა მოგერიოს, უნდა მამა დაუძახო.“
გლეხი გლეხს ვერ მიეშველა, იქნება დათვის შიშითა,
„არ გაიკითხვენ გოგოსა ტირილითა და ვიშითა...“

„სხვათა კირიო — ლობეს ჩხირიო.“

სწარბი ქორი

რომა ქორმა ერთი იხვი ხელთ იგდო, ქვა
ენება,

ქანგეთა ჰყვა ისევე ცოცხალი, მისგან არ ჰქონ-
და რამ ენება;

ამ ღროს შემკრთალმა კაკაბმა ზეიღამ ჩამოუარა,
მას წაეტანა (ვინ იცის, მასაც დაიქერს, თუ არა?),
იხვი კი გასხლტა, ამბობენ; თავსა უშველა კარგათ,
ხარბს ქორს კი — ზღაპრად იტყვიან — ორივე დაე-
კარგათ!...“

„ხარბის თვალთ, რით გაძღება?..“ (ნუ თუ თქვენ
არ იცითთა?)

ნათქვამია ძველის ძველად: „მხოლოდ შავა მიწი-
თათა...“

ქურდი მკერვალი

მრთი მკერვალი ყოფილა ქურდი, ნაქსოვის
კრაშია
(მკერელისგან დასაჯეროა, მოსატანია ჭკეა-
ში);

თურმე მან ნახა სიზმარი, ხე ამოსელოდა პირშია,
ზე წამოეარდა უეცრათ, გულში ჩაეჭრა შიშია,
რადგან იმ ხისა შტოებზედ ყველგან ეკიდა ნაჭრები,
მისგან ნაპარი ნაჭრები, მისგანვე გამონაჭრების...
წამოხტა, შესჩივლა შეილსა: „არ არის მეტი ღონეო,
როდესაც პარვა შემატყო, მსწრაფლად ხე მომაგო-
ნეო...“

ერთს დღეს ეილაცა მდიდარმა მოიღო ოქროს ქსო-
ვილი,
სთხოვა ამ მკერვალს გამოჭრა... (აღრევე ჰყენდა
ცნობილი).

რა მაკრატელი გაუგღო, შეილი უმზერდა მამასა,
პარვა რომ იწყო მკერვალმა, ხე მოაგონა ამასა.
მაშინ გაცეცხლდა მკერვალი, გაბრაზდა, როგორც
მგელია,
მიჰეარდა შეილსა საწყალსა, პირში ჰკრა მაკრატე-
ლია...

ბოლოს წარმოსთქვა: „ამ ბრიყვმა ხმა აღარ გაი-
კმინდაო,
ან ამისთანა ნაქსოვი იმ ხეზედ სად ეკიდაო?!..“

ნულარა მკითხაეთ: „აე კაცსა ხელი რათ გაუ-
ბრუნდო.“

ანდაზად უთქვამთ: „კაი მთქმელს, კაი გამგოვე უნ-
დაო.“

იტყვიან: „ვაი შინაურს!..“ და „მადლი მატლათ
იქცაო...“

არ იქნა, ავი ვერ მოესპეთ, დამბადებელსა ფფიცაეო!..

მესილე და მწყემსი

სე იტყვიან, ბაღდადში ხურმა იაფად არისო,
იგია ნუზლად და ხილად ღიდისა, გინა მდა-
რისო,

წესიც ასეა, ორ ფულად მიირთმევე, რამდენიც გნე-
ბავს,

მეხილევ უარს ვერ გეტყვის, გინდა აძლევდე ბევრს
ენებას...

ერთხელ მეხილის ღუქანში მივიდა მგზავრი მწყემსია,
მას ორი ფული მიართვა, როგორც ქალაქის წესია
და მიჰყო ხელი ხურმასა, რომელიც უახლესია,
სჭამს და თან ფიქრობს: „ვიყიდე, მე ხომ არ დამი-
თესია!..“

გაუსო ხელი მწყემსმა ბეჩაემა,
ორი მარჩილის ხურმა შეჭამა!..

მაშინ მეხილემ წყნარმა და ზრდილმა,

შეჭნიშნა მწყემსსა, თვით დარცხვენილმა:

„რას შერები, ძმაე?.. თავი თუ გძულსა?.

მაგდენი ხურმა, ხომ მოგწოვს გულსა.

მწყემს ჩაეცინა და უპასუხა:

— „რა გენაღლეობა, შენ რაზედ სწუხარ?..“

მაწყინოს ხურმამ, შენ იყავ შენთვის,

მე ვიცი გული ვისაც დაეწეის!...“

არ მჯერა რომ კაცს ხურმამ აწყინოს, ან იყოს იგი
გულის მწყველია.

ხურმის მოკლული ჯერ არ მინახამს, რაგინდ რომ
ხურმა იყოს ძველია.

და ეს იგავი არ გაგაოცებს, ასახსნელათაც განა ძნელია,
ჩვენ ამისს პასუხს ანდაზა გვაძლევს: „ნამუსიც კარ-
გი საქონელია.“

ე ნ ა

ანთქმულმა ერთმა მეფემა უბრძანა თვისსა
ვეზირსა:

„უცნაურს გეტყვი სურვილსა, ეხლა რომ
იგი მე მქირსა;

უნდა შენ ჩემი გულისთვის მიიღო მცირე სასჯელი,
მიშოგო სადმე ისეთი, უცხო რამ ტკბილი საქმელი,
რომ მასზედ უტკბესს ხმელეთზედ, არც ზღვასა იშო-
გობოდეს...“

მოძებნე ყველგან, მომართვი, თუ სადმე იპოვებო-
დეს...“

ამისმა მსმენმა ვეზირმა ენა უყიდა მეფესა,

„მეუწევა კარგათ, ლამაზათ, მოართვა თვისსა პატ-
რონსა.“

კვლავ მეფემ ბრძანა: „ვეზირო, წადიო, გაეჩქარეო, აწ ისეთი რამ მომართე, არ იყოს მასზედ მწარეო!..“

უცებ გაიქრა ვეზირი, ენა მოართვა ხელ-ახლოთ...
რა ნახა ესე ბატონმა, განრისხდა, წარმოსთქვა მსწრაფ-
ლოთ:

„ტკბილი ვითხოვე, თუ მწარე, მაინც მომართე
ენაო,
თუ მასხარობ, მიჰქარავ, თავი აიგდე შენაო!...“

მაშინ ჰკადრა ვეზირმა, მეფესა აჩქარებულსა:

„ენაზედ ტკბილსა ვერ ჰპოვებ, შენს თავსა ეფიცავ
ქებულსა,
ვერცა ენაზედ უმწარესს მოიძვე ქვეყანაზედა...“

მაშ რათ შემწამე მასხრობა, შემრისხე ნეტა რაზედა?..“

ანდაზათაც ნათქვამია (მე სიმართლეს დავადგები):

„ენა ტკბილი, ენა მწარე, ენა ქვეყნის ამომგდები.“

მეფე და მხატვარი

მეფედა მეფე, ცოტა მრისხანე და მარცხენა
თვალ ამოშრეტილი,
მიზღვს ეძებდა ერთის მხატვრისას, ჯაფრი რამ
ჰქონდა გულს შთაბეჭდილი.

იხმო თავისთან იგი მხატვარი, უბძანა: „კარგათ
გადამხატეო...“

მხატვარმა ოხერით, წარმოსთქვა ჩუმათ: „ბედო მე
რაზედ მილალატეო!...“

შემდეგ იფიქრა: „თუ ბრმა დაეხატე,— მომკლამს,
მიბრძანებს „ვითა მკადრეო?...“
თუმცა ორთვალთ, თავს მომკვეთს, მეტყვის: „მაგ-
გვარი როდის დაეიბადეო?...“
შეწუხდა დიდათ, საბრალობელი ველარაფრისა იქმ-
ნა მომგონე,
ბოლოს ჩაფიქრდა და, დიდს ფიქრს შემდეგ, ძლიეს
მოიგონა მან ესე ღონე:
დახატა მდგომი ტყეში ირემი: მეფეც თოფ-აწვილილ,
სულ გატრუნული,
სიბრმავეც მას სულ არ ეტყობოდა, რადგანაცა სჩან-
და თვალ დახუჭული!
ნახატი ესე ტურჟად შემკული, დიდის კრძალვითა
მიართვა მეფეს,
და ამ ნაირათ მორჩა მხატვარი, საწყალობელი გა-
ღურჩა საფთხეს.

არაკი ესე ჩვენ გვამცნევს ჭკუას, ანდაზაც უბ-
ნობს მაზედ სწორესა:
„ხერხი სჯობია—უთქვამთ—ღონესა, თუ კაცი დრო-
ზედ მოიგონებსა.“

ს ა ს წ ა უ ლ თ - მ ო ქ მ ე ღ ნ ი

ღელმწიფე ერთი სულელი თურმე ღმერთობას
ჩემობდა,
ამ აზრზედ იყო შემცდარი, იჯდა ვითომ ღმერ-
თობდა!...

წინააღმდეგი ვერ ჰკადრეს, უარს ვერავინ ჰბედავდა, თუმცა ხელმწიფის შეცდომას დიდი და მცირე ჰხედავდა.

მას ახლდა ერთი ვეზირი, ერთგული, დიდად ჰკვიანო, დარბაისელი, თამამი, მომთმინე და ნიჭიანი, მეფესთან ერთად შეზრდილი, აწ კი მოხუცი ხნიანი. სძაგდა მეფეზედ ძვირის თქმა, ყოველი მისი ზიანი. ერთს დღეს შესთხოვა ხელმწიფეს: „შენი ჰირიმე შენო, რადგან რომ ღმერთი ბრძანდები, მე ანგელოზათ მქმენიო!...“

უბოძა ანგელოზობა და ბძანა: „ხელ და ხელაო, მოდი რამ სასწაული ექნათ და გავაკვიროთ ყველაო!...“

ვეზირმა ჰკადრა „თუ კი გსურს შენ თავის გამოჩენაო, მისმინე, უცხოვს სასწაულს მოვახდენთ მე და შენაო!...“

ვეზირის რჩევით სასახლე ააგეს ნეხვით, ფაშეებით; კარნი, ფანჯარები დაკეტეს და გამოლესეს მუშებით... თორმეტს დღეს უკან მოვიდნენ, რომ ნახონ სასწაულია,

რაკი გააღეს კარები, ცხვირს ეცათ მყრალი სუნია!... ნახეს მრავალი ფუნდური, ჰია, მატლი და მლილია, მძოვრი, ჩირქი და სიბილწე, სულ-ყველა თავმოყრილია!...

მეფე განრისხდა ამაზედ და შეუტია ვეზირსა: „როგორი სასწაულია?!.. ეს ხომ მე შენგანა მქირსა?..“

მაშინა ჰკადრა ვეწირმა: „თქვენ რაზედ მოგდით გუ-
ლიო?...“

როგორიც ღმერთი ბრძანდებით, ისეთივე სასწაულოა,
ჩვენგან რომ ესეც დიდია, არც მეტი გამოგვიყვანო,
ვილაა დამწუხნებელი, ან ჩვენზედ ვინა ჩივია?!...“

ამ იგავის ამხსნელი ანდაზაა ძველიო:
„რა ნაირიც მღვდელიაო, იმ ნაირი ვრია.“

მეფე და მისი შვილები

მიდებულსა ერთსა მეფეს ოც-და-ათი შვილი
ჰყვანდა
(მე ეს მიკვირს ამაშია, რომ სუყველა მასა
ჰყვანდა!).

გახდა მეფე მძიმე ავით, სიკვდილზე მიდგა ის არი,
ინატრა თვისი შვილები და ოც-და-ათი ისარი.

იახლნენ შვილნი, მოართვეს ისრები ერთათ შვე-
რული!...

მოზიდა მეფემ სატყხად, მაგრამ ვერ ამტვრევს ბედ-
კრული!...

მერმე მოზიდა ცალ-ცალკე, დაღეწა თვითო თვი-
თოთა

და თვისთა ძეთა უბრძანა: „გირჩევთ თქვენც ერთათ
იყოთა:

თუ ერთს პირზედ ხართ განუყრელ, ეერას დაგაკ-
ლებთ თქვენც მტრები,

ამის იგავად გიჩვენეთ ერთად შეკრული ისრები,
 თუ გაიყრებით, მაშინ კი დაგლეწენ თვითონ თვითონსა,
 თვითცა მოგთხრიან მოყვრითურთ, როგორც მემადნე
 [ლითონსა.

ნათქომიც არის ამისთვინაო:

„ძმა-ძმისთვინაო, შეე ღღისთვინაო.“

„ამხანაგი ნუ გძულსო,
 საშოვარი ნუ გშურსო...“

იზარალებს ყოველთვისა, ვინც არ უსმენს ბატონსაო,
 „ზგელი ცხვარში გაერია, ვაჟ ერთის პატრონსაო!...“

მეფე და მისი შვილი

მეფე სცხოვრებდა მოწყალე, მოსამართლე ღმრთი-
 დარი,
 მას შვილი ჰყვანდა ჭკვიანი, უქრთამო შეუსყი-
 დარი.

რაკი მოხუცდა ხელმწიფე, იფიქრა: „შრომა მეყოფა“,
 და თავის სიცოცხლეშივე შვილს დაულოცა მეფობა.
 მასთან უბრძანა: „სანამ მე ცოცხალი ვიყო, მანამდის
 ხელს ნუ შეახებ სალაროს, დაიეც მცირე ფარამდის
 და როცა მოგვკვდე, მაშინ კი გლახაკებს უწყალობეო,
 ჩემის სულისთვის, ეგება გამეხსნას ცოდვის ღობეო!...“

უხმინა შვილმა მამასა, კარგად მეფობდა იგია,
 ბჭობდა ზე მოხამართლობდა, როგორც ხელმწიფის რი-
 ლამე ვილოდა ცხენითა, უკან იახლის ლამბრები, [გია;
 ამ გვარი ყოფა-ქცევისა არაინ იყო მომსწრები.
 მოჰხსენდა მოხუცს, ჰკვირობდა (დასაჯერადაც ძნელია),
 და იხმო შვილი, აუხსნას მან თვისი საქციელია.
 წარმოსდგა ნორჩი ხელმწიფე და მოახსენა მამასა:
 „თქვენ გიკვირთ ჩემი ქცევაო, ეს მოასწავებს ამასა:
 თქვენს შემდეგ გაცემულობა, არ წაგადგებათ არასა!..“
 არ გაგინათებთ ცოდვის გზას, ვით მე ლამბრები ლამესა!“
 იამა მოხუცს შვილის თქმა, იმას დაუჯდა ქვეაშია,
 ბრძანა ზე გასცა საუნჯე ქერიოთა ზე გლახაკთ ჯარშია.

ეს თქმა, თუ გესმის, გეასწავლის: ვაცხონოთ ჩვენი
 სულია,
 ვიდრე ვცოცხალვართ, გლახაკთა ც შევუმსუბუქეთ
 წყლულია.
 ნათქვამი არის: „გქონდესო შენ ლმობიერი გულია,“
 „რასაცა გასცემ შენია, რაც არა—დაკარგულია.“

ორნი ძმანი

რნი ძმანი გაიყარნენ და გაიყვეს ყველაფერი,
ისე მშვიდად განაწილეს, ჰკვირდებოდა მათი
მტერიც:

ორი ორმო პურიც გაყვეს, უფროსსა ხედა კალოს აქეთ,
მეორე ძმას მის პირ-და-პირ, იყვნენ ორნი ტკბილად და
მხნეთ.

უფროსსა ესეა ცოლ-შვილი, უმცროსი მარტოკაობდა,
არცა რა ძმისა შურდა მას, არცა რას სხვისგან დაობდა,
უფროსი თავის ორმოდგან პურს ამოიღის მალულად
ღ ძმის ორმოში ჩაჰყრიდის, მის უხილავად, ფარულად;
იტყოდის: „მომგებნი მყვანან ცოლ-შვილი, ღმრთისა
წყალობა;

მას კი არა ჰყავს არავინ, მარტოკა ჰხედების წვალობა..“
უმცროსიც თავის ორმოდგან პურს შეუმატის ძმისასა,
იტყოდის: „მარტო-ხელი ვარ, სარჩოს ვიშოვი წლისასა;
ის კი წვრილ-შვილით სავსეა,—შევმატებ იმის ქისასა!..“

უფალმა ორთავ უმრავლა... რალად გინდა ქადაგება?
დამიჯერე, საყვარელო, „კარგი ჰქენ ღ წინ დაგხვდება.“

განძის-უფალი და მეზვერი

რთმა კაცმა, დიად ბევრი, ოქრო დაფლა მიწაშია,
სულ მარად იგი ახსოვდა, ცხადადა ლ სიზმარშია,
დღე-ყოველ იქვე მოვიდის, ათვალეცრებს თვისს
განძსა;

თურმე, ნუ იტყვით, ეს საქმე შეუქნევია სხვა კაცსა...
უცხო მეზვერმა იფიქრა: „ამოვთხრი განძეულსაო,
სწორედ მე უფრო მოვიხმარ, იგი რას აქნევს ფულსაო!“
მოთხარა ოქრო, მის ნაცვლად დამარხა დიდი ლოდია...
რა მოიძებნა პატრონმა, ვერ ნახა ოქროს ზოდია,
შექნა ტირილი, ვაება, თავს შემოიკრა ხელია,
ქურდი კი ჰკითხავს: „რას სტირი, რაზედ ხარ აგრე ხე-
ლია?...“

განძის პატრონმა შესჩივლა ქურდს თვისი უბედურება,
ოქროს შოვნაზედ რამდენი დაეთმო მას უბურობა!...
მაშინ მიუგო მპარავმა: „ნეტა რას სტირი აქაო?
გინდ ოქრო იდოს მიწაში, გინდ ლოდი, კენჭი ლ ქვაო...
თავს რად იკლავდი შიმშილით, თუმცა არ დახარჯვი-
დიო?...“

დედა ვაცხოწე ქურდისა, ბრძენი ყოფილა დიდიო!..“

რომ ვიფიქროთ, ეს იგავი რას გვესწავლის, ჩვენ რას გვამცნევს?

ნათქვამია: „ავი ძალღი, არც თვითონ სკამს, არც სხვას აქმევს.“

გამოჩენილის სიმღიდრის ხარჯვა, ხმარება—ჟევისაა, „მიწას დაფლული განძი კი—იტყვიან—ემშაკისაა!..“

ს ე გ ნ ე ლ ი

მგანთა აღგილთა მყოფელს, ჯერ არ ენახა ბა-
ლია,
მოვიდა ბარად, შევიდა წალკოტს, თამამი ლი-
შეუარ-შემოუარა, ნახა ყოველი ხე-ხილი, [ლია,
მწვანელი, ვარდნი, ზამბახნი, ვაშლი ზ მსხალი დამყნი-
იოცა, ისიამოვნა, გულში აქებდა უფალსა, [ლი.
და აღიდებდა შემოქმედს, მადლი შესწირა მის ძალსა!..
ბოლოს წარმოსთქვა: „მამაო! სულ კარგად გინებებია,
ეს კი არ არის კეთილად, რომ ბალახს ნესვი აბია,
დიდს ხეს კი მცირე კაკალი... ეს ძნელი გასაგებია!..“

ვის საქმე სჯიდა, ჰკიცხავდა, შახედეთ სულელს მზე-
ბნელსა?!..
მოვიდა ნიგვზის ძირასა, იქ მიეძინა ზეგნელსა.
ამ დროს შემოჯდა ზედ ყვავი, ძირს ჩამოაგდო კაკალი,

გაუბო შუბლი ზეგნელსა, დააწყებინა კანკალი!...
 ზეზე წამოხტა ზეგნელი და ღმერთსა მადლი შესწირა:
 „შენ უკეთ გაგიჩენია!“ — მან წმინდის გულით შეჰყვირა:
 „ამაზედ დიდი რომ ჰბმოდა, სულ გამიქყლედდა თავსაო,
 „ალარა გცოდებ, უფალო, აღარას ვიტყვა ავსაო!...“

იგავი ამას გვასწავლის, სულელურს ნურას ჰბოდავო,
 ანდაზაც ამბობს: „კაცი ბქობს, ღმერთი კი იცინოდაო.“

ღვინის ძალა

ღულთან სალიმ ჰკითხა ვეზირს: „ღვინოს რად ელ-
 ტვის ერიო,
 რადგან ამ სასმელს ბოროტი თან დასდევს მრავალ ფერიო?...“
 ვეზირმა ჰკადრა: „ბოროტს ვიქ, თუ ძლიერ დავითვე-
 რიო.
 თუ დავხარხოშდი, მაშინ კი, სულ სიკეთეზე ვმღერიო...“
 ღვინო კაცს აძლევს მხნეობას, საშიშს არ მოაარიდებსო,

ბრმას თვალს აუხელს, კოქლს ავლენს და გლახაკს
გაამდიდრებსო.“

მაშინ სულთანმა უბრძანა სამი ხეობრის მოყვანა,
პირ-და-პირ დასხეს, დაათერეს, მათ შესცქეროდა ქვე-
ყანა.

ბრმამ შეიძახა: „ვიშ ამ ლალს, ერთს კიდევ დავლევ
სავსესო,
ღმერთო აღიდე ხელმწიფე, რა წითელ ღვინოს გვას-
მევსო!...“

ეს თქმა იწყინა საპყარმა, შეჰყვირა: „ვირო გლახაო,
ვისთანა ჰბედავ მაგის თქმას, შე ჩემგან გასალახაო?!.
ხელმწიფის მშემა, არ ვტყუი, მე შენ არ გაპატოივო,
ისეთს წიხლს ჩაგცემ გვერდებში, ორივე ჩაგამტერიო-
აქ გლახამ შემოუძახა: „დაკა მაგ წუნკაღასაო, [ვო!“
მოკალ, დაჩეხე, აკუწე, სისხლს მე გზღამ მაგისასო!...“
მაშინ წარმოსთქვა ვეზირმა: „ეს გახლავს ღვინის ძაღაო:
ან ბრმამ რით ნახა, რომ ღვინოს ღერი არ შეეშაღაო,
ან კოქლი ამ ბრმას რით ჰკლავდა, რომ უმას აწაღაო,
ან გლახა ბრმის სისხლს რით ზღვავდა, რა უნდა მიეთვა-
ლაო?...“

ძველად უთქვამთ ჭკვიანებსა, ბრძნებსა და თათრის
მოლებსო:

„განა ღვინოს ვინც რომ დაღევს, ჰკვასაც თან ჩააყო-
ლებსო?..“
მაგრამ ხშირად გვსმენია, რომ ღვინოს ბევრი ჰმო-
ნებსო...
ლოთობა ღიად ცუდია, თუ ვინმე გაიგონებსო.

ს ა რ ო ე ვ ი

გლეხი-გატი და ძელა	3
სასანდრები .	5
მგელი და ძელა	7
უვალი და ძელა	9
ცნობის-მოყვარე	11
ღორი	12
ძელა და წასუნა	13
ღორი წილადობაში	15
კირი და ბუღბუღი	16
გლეხი და მდინარე	18
ძელა და ყურძენი .	19
ძელა და კირი	20
გლეხი-გატი და ძაღლი	22
კატა და ბუღბუღი	24
ჭიჭინა და ჭიჭიკელა	25
გედი, კიბო და თევზი	27
მგელი და მწყემსები	28
ბერი-გატი და მოყვამატი	—
გლეხი-გატი და გველი	29

II

მკელი და კატა	30
მაიმუნი და სარკე	32
» »	33
ლომი და მკელი	34
გირი და გლეხი	35
მკელი და წყრო	37
უკანის ბასილი	38
მუნწი და ქათამი	40
მკელი და გუგული	41
მაიმუნი და სათვალეები	43
სპილო საყრისთაოზე	45
მკელი და კრავი	46
გუგული და ორი	49
კატა და მწიკლე	50
გლეხი-კაცი და თხა	53
გლეხი-კაცი და გველი	55
მამალი და მარგალიტი	56
თრითინა	—
ოჩაგული	58
მროშანი და კატის კნუტი	60
ორი ძალი	61
ლომი და გოლოგა	64
გლეხი კაჭირებში	66
წუნი სარძლო	68
ბუხუნი მთხოველი მეფასა	72
ძაღვების მეობა	75

III

გლეხი-კაცი და აკაცაი	76
მაიმუნა	77
ვირი	78
მგელი და თაგვის წრეწუნა	81
ურიღობა ერისა	82
ორი ბაღლი	83
ვირი და მგელი	85
ობოლი და მისი დედა	86
კუ და მორიელი	87
დათვი და გლეხი	88
ხარბი ქორი.	89
ჭურდი მკერვალი	90
მესილე და მწეგმისი	91
ენა	92
მეფე და მხატვარი	93
სასწავლო მოჭმენა	94
მეფე და მისი შვილები	96
მეფე და მისი შვილი	97
ორნი ძმანი.	99
განძის-უფალი და მესვერი	100
სეგნელი	101
ლეინის ძაღა	102

22

F124.597
3

ფანის მართი აზარი